

A valóság iskolája

Jelige: APU 426

Bevezetés	3
1. A témaválasztás indoklása.....	4
2. A téma elméleti alapjai.....	4
2.1. Az iskolai szociális munka fogalma és magyarországi elterjedése	4
2.2. Az iskolai szociális munka szükségessége	5
2.3. Az iskolai szociális munka beavatkozási modelljei és nézőpontjai	6
2.4. A pedagógus tevékenység és az iskolai szociális munka	7
2.5. A pedagógus szerepkörei.....	8
2.6. A diák szerepek	9
3. A kutatás bemutatása	10
3.1. A kutatás célja	10
3.2. A hipotézis.....	10
3.3. Kutatási módszerek	10
3.4. Feldolgozási módszerek.....	11
3.5. A vizsgált iskola bemutatása és az aktuális helyzetének feltérképezése.....	11
3.6. A vizsgált populáció bemutatása.....	13
3.7. A kutatás körülményei.....	15
4. Az eredmények bemutatása	16
4.1. Az iskolában tevékenykedő segítő szakemberek megítélése a pedagógusok által.....	16
4.2. Az iskolában dolgozó segítő szakemberek megítélése a diákok szerint	19
4.3. Az iskolában felmerülő problémák és mértékük a tanárok szerint	20
4.4. Az iskolában felmerülő problémák és mértékük a tanulók véleménye alapján	22
4.5. A pedagógusok véleménye a munkájukat akadályozó tényezőkről.....	31
4.6. A tanulók számára nehézségek okozó tényezők.....	32
4.7. A pedagógusok véleménye az eredményesebb munkavégzéshez szükséges változtatásokról..	33
4.8. A tanulók véleménye a szükséges iskolai változtatásokról.....	34
4.9. Az iskolai szociális munka szolgáltatás fontossága a pedagógusok szerint	35
4.10. Az iskolai szociális munka szolgáltatás fontossága a diákok szerint.....	36
Következtetések	37
Összegzés	39
Irodalomjegyzék	40
Mellékletek I.....	42
Mellékletek II.....	44

Bevezetés

A Magyarországi Iskolai Szociális Munkások Egyesülete (MISZME) és a Kodolányi János Főiskola együttműködésével az iskolai szociális szolgáltatásra specializálódott hallgatóként reprezentatív kutatásban vettem részt. A kutató munka 2012 februárjában kezdődött, amelynek terepet adott a székesfehérvári Árpád SZKIK Szent István Szakképző Iskolája. A kutatás középpontjában az a feltételezés állt, hogy a tanárok és a diákok az iskolában előforduló problémákról jelentős mértékben eltérően vélekednek, mely az iskolában előforduló konfliktusok okozója lehet.

A kutatás fő célja, feltárni a felállított problémalistából melyek vannak jelen az iskolában, és ezeket a pedagógusok és a diákok milyen mértékben tartják jellemzőnek. Megvizsgáltam azt, hogy az iskolai szociális szolgáltatás szükségességét fontosnak érzik-e; illetve mennyire ismerik az iskolában dolgozó szakembereket.

A kutatás felkeltette az érdeklődésemet az iskola iránt, és ez által mélyebb betekintést kaphattam a falakkal elzárt világába. Úgy gondolom, mint leendő iskolai szociális munkás jelentős mértékben tudom hasznosítani a kutatásból megszerzett információkat. A kutatásból nyert adatokat a saját kompetencia határomnak megfelelően dolgoztam fel – különösen a diákokra és a tanárookra fókuszálva.

A dolgozatom első részében szeretném bemutatni melyek azok a tényezők, amik indokolják az iskolai szociális munka bevezetését, mi a célja, feladata, a beavatkozási modelljei, illetve a tanárok és az iskolai szociális munkások tevékenységét és a diákok, a pedagógusok szerepkörének rövid ismertetését.

A munkám második részében a vizsgált iskola legfontosabb jellemzőit szeretném bemutatni; illetve górcső alá venni az iskolai szociális munka specializáció és a MISZME keretén belül végzett kutatást; különös tekintettel a pedagógusok és a tanulók kérdőíveinek az eredményeire. A hangsúlyt a szakemberek iskolai jelenlétére, és az adott problémák megjelölésére; a megkérdezettek saját véleményére szeretném helyezni; illetve, hogy mennyire tartják fontosnak az iskolai szociális szolgáltatást jelentését az iskolájukban. Ezáltal az iskola vezetősége egyfajta elégedettségi visszacsatolást is kap az iskola közösségétől.

1. A témaválasztás indoklása

Több éve önkéntes tevékenységet folytatok a Magyarországi Iskolai Szociális Munkások Egyesületénél. A szervezet munkájába való bekapcsolódás során egyre inkább érdekelni kezdett az iskolák belső világa, azon ok-okozati összefüggések vizsgálata, melyek rámutatnak a tanár-diák konfliktusok okaira, melyek akár elvezetnek a háttérben rejlő szociális problémákig. A specializációhoz kötődő gyakorlati feladataim még közelebb vittek az iskola társadalmának megismeréséhez.

2. A téma elméleti alapjai

2.1. Az iskolai szociális munka fogalma és magyarországi elterjedése

Az iskolai szociális munkás kapocs az otthon, az iskola és a közösség között; átfogó jogi, szociális és pszichológiai ismeretekkel, illetve készségekkel rendelkezik: többek között ismernie kell a családtámogatási formákat, a szociális jogot, a különböző veszélyeztető tényezőket, a személyiségfejlődést és a konzultációs technikákat. Továbbá fontosak a szociális munkás által elsajátított készségek, a gyors probléma-felismerésben, illetve – kezelésben. Képes lenne „szakmaközi szakma lévén költséghatékony szaktudást” biztosítani az oktatási intézmények részére, tehát egyszerre rendelkezik annyi tudással, ismerettel, mint más segítő szakemberek együttesen.¹

Iskolai szociális munkás tevékenységről a XX. század elejétől beszélhetünk, ekkor jelenik meg először az Amerikai Egyesült Államok a szociális modelljeiben. Kezdetben helyi egyesületek végezték ezt a szolgáltatást, nem iskolai szervezetek. Hazánkban az iskolai szociális munka a következőképpen alakult: a két világháború között tevékenykedtek az iskolanővérek (más néven: a zöldkeresztes nővérek), akik pedagógus végzettséggel rendelkeztek és a tantestülethez tartoztak. A második világháború után a politikai elit szerint a gyermekvédelem mindenekelőtt pedagógia, fontos a nevelési érdek. 1964-ben a pedagógusok közül gyermekvédelmi felelősöket választottak ki a budapesti óvodákban, iskolákban.

¹ Jankó Judit: Iskolai szociális munkás hálózat, egy lehetséges modell általános iskolákban, Fordulópont 2010/47. p. 39.

1975-ben bevezették a gyermekvédelmi szakfelügyeleti rendszert, ami a legtöbb helyen 1985-ig működött. 1970-80-as években működött ún. klubnapközi rendszer, amit a tartalmi elemei miatt a mai iskolai szociális munkának neveznénk. A rendszerváltozás rengeteg társadalmi problémát okozott: a munkanélküliség, a hatalmas elszegényedés, a deviáns viselkedésformák egyre súlyosabb formában jelentek meg, ezek a tényezők az iskolákban is hatalmas problémákhoz vezettek. Igény merült fel olyan szakemberek alkalmazására, akik a gyerekeknek, a szülőknek, és az iskolában dolgozóknak nyújtanak személyes szociális szolgáltatásokat.²

1994-től a szekszárdi Illyés Gyula Főiskolán beépült a szociális munkások elméleti oktatásában az iskolai szociális munka. Jankó Judit, a MISZME elnökének szervezésében 1998-ban megrendezésre került az I. Országos Iskolai Szociális Munkások Konferenciája. 2007-ben megalakult a Magyarországi Iskolai Szociális Munkások Egyesülete³ melynek elsődleges célja az iskolai szociális munkások összefogása, és az országos érdekképviselési bázisuk kialakítása.

Az USA-ban már több mint 100 éves múltra tekint vissza az iskolai szociális szolgáltatás, ezzel szemben Hazánkban most kezdődnek el a tényleges munkálatok azért, hogy az ISZM „legális” tevékenységgé váljon: az iskolai szociális munka szerepel a Kormány Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiáról, valamint végrehajtásának a 2012-14. évekre szóló kormányzati tervében. 2012 a kidolgozás éve, 2013 pedig a bevezetése lesz. Székesfehérvári viszonylatban nézve az iskolai szociális munka is helyet kapott a 2012-16. évekre szóló Esélyegyenlőségi Programban.

2.2. Az iskolai szociális munka szükségessége

Az utóbbi évtizedek gazdasági, politikai, társadalmi változásai nyomán az iskola új kihívásokkal találta szemben magát. A családok életvitele és nevelésben betöltött szerepe átalakult. Emellett egyre több a munkanélküli szülő, az elszegényedett család; gyakori a családon belüli lelki, fizikai erőszak, a gyermekek elhanyagolása (akár testi, akár érzelmi szükségleteikben). Az otthoni problémákat a gyermekek magukkal viszik az iskolába.

² Iskolai szociális munka Magyarországon

[http://hu.wikipedia.org/wiki/Iskolai_szoci%C3%A1lis_munka_Magyarorsz%C3%A1gon letöltve: 2012.04.02.]

³ Iskolai szociális munka története [<http://miszme.hu/index.php?oldal=ism-tortenet>, letöltve: 2012. 04.02.]

A társadalom éppen ezért az ismeretátadó és személyiségfejlesztő funkción kívül az iskolától várja a családi szocializáció hiányosságainak a korrigálását, a gyermek személyiségfejlődési, magatartási zavarainak kompenzálását is. Mindezekkel együtt van még egy dolog, amit manapság az iskola elsődleges feladatai közé szokás sorolni: ez a társadalmi különbségek csökkentése, az esélyegyenlőség biztosítása.

Az iskolában felmerülő „többlet feladatok” kezelésében az iskolai szociális munkás komplex segítséget tud nyújtani az iskola számára. Az iskolai szociális munkások ismerik az otthon, az iskola és a közösség jellemzőit, tisztában vannak a különböző elméletekkel, melyeket át tudnak fordítani a gyakorlatba. Az Etikai Kódex betartásával képesek megoldani a munkájuk során felmerülő problémákat. Az iskolai közösséget hozzásegíteni a minél hatékonyabb munkavégzéshez, céljaik eléréséhez, az erőforrásaik feltérképezéséhez. Az iskolai szociális munkások objektívek, együttműködőek, és elkötelezettek az iskola felé. ⁴

2.3. Az iskolai szociális munka beavatkozási modelljei és nézőpontjai

Az iskolai szociális munkás a munkája során különböző modellekkel dolgozik, hogy sikeresen tudja a különböző speciális szolgáltatásokkal segíteni az iskola közösségét és annak környezetét. A dolgozatban a négy alapmodellt emelnék ki: a legkorábbi modellek közé tartozik a klinikai, ami főleg a pszichoterápiás módszerek alkalmazására helyezi a hangsúlyt. Az iskolai változás modellben a szociális munkás a „változások ügynökeként” van jelen; célja az iskolában jelenlévő diszfunkciók megszüntetése. A rendszermodellben fontos az egyéni esetmunka, az egyén és környezet szükségletfelmérése, a probléma valódi okának a feltárása, különböző módszerek alkalmazása például mediáció. Az ökológiai főként a kölcsönhatásokra épít; legfontosabb eleme: a közösségfejlesztés. ⁵

Az iskolai szociális munka konstruktivista nézőpontja az érzelmeket helyezi a középpontba; illetve a tanulás fontossága mellett magát a tapasztalatokra épített tanulási folyamatot. Növeli az empátia-készséget, elősegíti a közösségfejlesztést. Mind a diák, mind a tanár szerepek átalakulhatnak: a tanár „egy kultúra közvetítője”.

⁴ Bábosik I. (Szerk.) - Torgyik J. (Szerk.): Az Iskola szocializációs funkciói. Eötvös József Könyv- és Lapkiadó Bt. Budapest 2009.

⁵ Hervainé Dr. Szabó Gyöngyvér: Az iskola szociális munka konceptuális keretei. Háló 2008/3. p. 2. [http://halo.3sz.hu/sites/default/files/uploaded/2008_marcus.pdf, letöltve: 2012.04.07.]

A szimbolikus interakcionista nézőpont szerint a tanuló különböző szerepeket tölt be; az éppen aktuális környezetétől függ, hogy melyik énjébe bújik bele; mennyire képes megfelelni a vele szemben felállított elvárásokkal. A hagyományos esetkezelés helyett a szimbólumokra való fókuszálás elengedhetetlen. A kognitív nézőpont az iskolai kommunikációt, a viselkedési folyamatokat helyezi a középpontba, ezzel szemben a funkcionális az eredményekbe fektet nagyobb energiát: növeli az iskola versenyképességét.⁶

Néhány „szeletet” emeltem ki az iskolai szociális munka elméleti és gyakorlati anyagából, ebből is látszik, hogy gazdag ismerethalmazzal rendelkezik ez a szakma.

2.4. A pedagógus tevékenység és az iskolai szociális munka

A pedagógusok és az iskolai szociális munkások közti különbségek a kompetenciákban mutatkoznak meg. Vannak közös pontok a két tevékenységben, melyek mentén lehetőség van az együttműködés kidolgozására, legfőképpen a cél és feladat azonosságából lehet kiindulni. A tanár kliensei a diákok, a szociális munkásé a diákok, a szülők, a pedagógusok, és a közvetlen környezet. A pedagógus a munkája során meghatározott tanterv alapján halad, különböző pedagógiai módszerekkel dolgozik, azonban a szociális munkás különböző modellek, standardok alapján végzi a munkáját. A tevékenységükben is megmutatkozik a különbség: a pedagógus társadalmi pozíciókra, szerepekre készít fel, miközben a szociális munkás a segíti a diákokat a kompetenciáik kiszélesítésében, hogy sikereket érjenek el az iskolában, és a magánéletükben is egyaránt.

⁶ Hervainé Dr. Szabó Gyöngyvér: Az iskolai szociális munka konceptuális keretei Háló 2008/3. p. 2-4. [http://halo.3sz.hu/sites/default/files/uploaded/2008_marcus.pdf, letöltve: 2012.04.07.]

2.5. A pedagógus szerepkörei

"A pedagógus nem lehet elkeseredett, megtorpanó ember, mert a pedagógusnak egyetlen karizmája van: a jövőbe vetett hit optimizmusa." /Karácsony Sándor/

A legnépesebb értelmiségi csoport a pedagógusoké, sokan érzik magukat az oktatásügyi gyakorlat és a közélet peremén. A pálya jelentős mértékben elnőiesedett, 70 százalékuk nő. Nőtt az iskolázottságuk 1930-as évekhez képest, akkor még középiskolai végzettség volt a jellemző, míg napjainkban nagyrészt már rendelkezik diplomával, vagy éppen folyamatban van a megszerzése.⁷

A pedagógus nem egyszerűen csak normaállítóként, hanem egyszerre több szerepben is jelen kellene lennie az iskolában: facilitátorként, mentorként, animátorként, moderátorként, és mediátorként. Nagyon fontos tényező a tanár műveltsége is, mert ő maga a „társadalomformáló erő”.⁸

A tanárnak ki kell alakítania a személyiségét, a sikeres munka elérése érdekében. Nagyon fontos az erkölcsi motivációja: a helyes kommunikációs módszer kialakítása, illetve nyelvhasználat elsajátítása a diákok, és a kollégák felé. A tanári hitelesség elérése, és megtartása talán az egyik legnehezebb a pedagógus számára. Továbbá fontos a közlési mód a tanulók felé: a tanári pálya egyik legfontosabb feladata, hogy a tudományos nyelvet lefordítsák a diákok számára érthető, hétköznapi nyelvre.

Fontos tényező az iskola életében, hogy a diákok be tudják-e fogadni azt, amit a tanárok közvetítenek feléjük. A szülők bevonása a folyamatba nélkülözhetetlen, mert csak akkor eredményes a közlés, ha ők is elfogadják azt. Az iskola eredményes működése felborul (vagy ki sem alakul), ha az átadott tudás már nem számít értéknek. Ezáltal a csökken a pedagógus szerepe is.⁹

⁷ Kozma Tamás: Iskola In. Iskolai szociális munka (szerk. Jankó Judit) Comenius Bt. Pécs. 1996. p. 8-12.

⁸ Berta Zita: A nevelés tartalmának változása In: Pedagógia Műhely, Beszélgetések PTE Tanárképző Intézet Pedagógia Tanszék, Pécs 2001. [<http://vmek.oszk.hu/01900/01963/html/index.htm> letöltve: 2012. 04.07.]

⁹ Szilágyiné Szemkeő Judit: Az iskola értelmezése a kommunikatív életvilág fogalma alapján. Új Pedagógiai Szemle 2008/1. [<http://epa.oszk.hu/00000/00035/00120/2008-01-ta-Szilagyine-Iskola.html> letöltve: 2012.04.07.]

A tanároknak nap, mint nap rengeteg szerepben kell jelen lenniük, egy kicsit olyan, mint a színészet: máshogy kell viselkedniük a diákokkal, a szülőkkel, a kollégákkal, az igazgatóval, és persze magánéletükben – és mindezt úgy, hogy a normáknak megfeleljenek. Ez hatalmas terhet jelent azoknak a pedagógusoknak, akik nem ismerik önmagukat, nincsenek tisztában a kompetencia határaikkal.

2.6. A diák szerepek

Különböző életciklusokban más és más problémák jelentkeznek a fiataloknál. A tinédzser kor köztudottan a lázadás időszaka, minden és mindenki ellen; kritikusan szemlélik az őket körülvevő világot. Majd hirtelen felnőtté válnak, és kialakítják a saját egyéniségüket.

A tanulók számára az iskoláztatás egyfajta kényszer, azonban fontos szerepet játszik a társadalomba való beilleszkedés folyamatában. A tanár szülői szerepben is jelen van a diákkal való kapcsolatában, és különböző alternatívákat kínál fel a gyermek számára. A kamaszok általában valamilyen csoportmintát követnek, hogy megtalálják önmagukat. Fontos számukra a pozitív felnőtt példa, ezért fontos a pedagógus példamutató magatartása.

Jó lenne, ha több férfi tanár lenne, mert akkor nemcsak az „anyai mintát”, hanem az „apait” is látnák a fiatalok, hiszen ebben a korban a szülők számítanak az „ellenségeiknek”.

A fiatalok körében legtöbbet vitatott anómia az 1960-70-es években a szexuális élet volt. A '70-80-as években már az iskolai, tantermi atrocitások jelentek meg. Majd az öngyilkosság és kábítószerhasználat okozta a legtöbb problémát az iskolák falain belül.¹⁰

Általában a pedagógusoknak van egy ideális, elképzelt diák mintájuk, aminek nagyon kevesen képesek megfelelni. De egyáltalán milyen az eszményi diák? Aki csendben van; nem nyilvánítja ki a véleményét; csak a tanulással foglalkozik, úgynevezett 'stréber típus'? Az egyik tanulmány szerint önálló, talpraesett, őszinte, nyitott, tudásvágygal rendelkező diákokat kell nevelni.¹¹

¹⁰ Kozma Tamás: Iskola In.: Iskolai szociális ismeretek (szerk. Jankó Judit) Comenius BT. Pécs 1996. p.8-9.

¹¹ Szebedy Tas: A pedagógus pálya sajátosságai és a foglalkozási ártalmak Új Pedagógiai Szemle 2005/7-8.
[<http://www.ofi.hu/tudastar/szebedy-tas> letöltve: 2012.04.08.]

Tehát olyan tanulót, akik „kifinomult megértő képességgel tekint a külvilágra, mint a felnőtt, aki látja a játék határait, mégis elfogadja a szabályokat, mert részt kíván benne venni.” (Szebedy Tas, a Gimnáziumok Országos Szövetségének az elnöke)

3. A kutatás bemutatása

3.1. A kutatás célja

A kutatás elsősorban arra irányul, hogy felmérje az iskolában előforduló problémákat és azt, hogy az iskolai szakemberek mekkora hatékonysággal végzik a munkájukat, illetve mennyire tartják fontosnak az iskolai szociális szolgáltatás szükségességét - mindezeket a különböző évfolyamokon tanuló diákok és a tanárok válaszai alapján - ; továbbá a vizsgált csoportok véleményei, észrevételei között jelenlévő hasonlóságok és eltérések felfedése, elemzése.

3.2. A hipotézis

Feltételezésem szerint a vizsgált iskolában a problémákat eltérő módon ítélik meg a pedagógusok és a tanulók, mely konfliktusok kialakulásának lehet okozója, melyről az iskola igazgatójával készített interjú során információkat szereztem. Kíváncsi voltam arra is, hogy a jövőben bevezetésre kerülő iskolai szociális munkát mennyire tartják fontosnak a tanárok és a diákok, és ebben is van-e eltérés a két megkérdezett csoportban.

3.3. Kutatási módszerek

A kutatási módszer a kérdőíves lekérdezés volt, mert rövid idő alatt nagymennyiségű adat gyűjtésre ad lehetőséget . A kérdőív három változatban készült el: a pedagógusok, a tanulók és a szülők számára (az utóbbiról a dolgozatomban nem írok). A kérdőívek tartalmaznak nyitott és zárt kérdéseket is, az utóbbinál könnyebben feldolgozható adatokat lehet kapni, míg a nyitott kérdéseknél pontosabb információkhoz jutunk. Hétfokozatú skála is alkalmazásra kerül a feldolgozás során, melynek a segítségével könnyen értelmezhető, számszerű adatok születnek, jól kimutathatók az eltérések.

3.4. Feldolgozási módszerek

A feldolgozás során nem volt értelme a függő és független változóknak megfelelően összefüggéseket vizsgálni, egyfelől a nagy szórás, másfelől az aránytalan számok, illetve a nagy hasonlóságot mutató vélemények miatt.

3.5. A vizsgált iskola bemutatása és az aktuális helyzetének feltérképezése

1938-ban alapították meg a székesfehérvári Magyar Királyi Szent István Középfokú Gazdasági Tanintézet és Mezőgazdasági Szaktanácsadó Állomás nevű középfokú oktatási intézményt, amely többszöri névváltoztatás után 1991-től újra a Szent István nevet viseli. Az iskola az általános műveltség megszerzése mellett a különböző szakmák elsajátítását is célként tűzte ki. Több gyakorló hellyel is biztosítják az iskolát választó diákok számára a gyakorlatias képzést.¹² 2008 augusztusában létrehozták az Árpád Térségi Integrált Szakképző Központot, amelyben az iskolát összevonták - a szintén nagy múltú, székesfehérvári - Árpád Szakképző Iskolával. A TISZK kialakításával a két intézmények összesen 2350 tanulója és 258 dolgozója lett.¹³ Létrehoztak egy közös Pedagógiai és Minőségirányítási Programot.

A Szent István Szakképzőben összesen 796 fő tanul, ebből 640 fő a környező településekről jár be nap, mint nap az iskolában, 156 fő pedig székesfehérvári lakos.¹⁴ A felmérésből kiderül, hogy a reggelente való korán kelés, a sok buszozás akadályt jelent a tanulók számára. Az iskolának nehéz úgy például programokat, foglalkozásokat szervezni, ha diákok nem tudnak ott maradni, mert sietniük kell a buszok miatt. A Szakképző úgy is elhíresült a városban, hogy a „befogadó” iskola, mert mindenki úgy tudja, hogy oda a „legrosszabb” tanulókat veszik fel.

A Szent István Szakképző Iskolának az utóbbi években –helyi és országos szinten is- csökkent a presztízse. 2010-ben kezdődött az iskola negatív megjelenése a médiában. Miután létrehozták a TISZK-et, sikeresen pályáztak egy Európai Unió projektjére, melynek keretén belül felzárkóztató csoportokat hoztak létre az iskolában. Kezdetben a programra nem

¹² Árpád SZKIK Szent István Szakképző Iskolájának története [<http://www.sztistvan.hu/> letöltve: 2012. 04.06]

¹³ Mészáros Attila: Regionális központtá válhat [<http://www.gtm.hu/magazin/regionalis-kozpontta-valhatnak> letöltve: 2012.04.08.]

¹⁴ Barna Józseffel, az Árpád SZKIK Szent István Szakképző Iskola tagintézmény-vezetőjével készített interjú alapján [időpont: 2012. 03. 29.]

megfelelően való felkészültség okozhatta a feszültséget mind a benne részt vevő diákok, és tanárok számára – hiszen ez egy új dolognak számított, új kihívásokkal kellett szembenézniük. Azonban a szikrát egy verekedés jelentette, melynek következtében felszínre kerültek az iskolában már jelenlévő nehézségek: ami felett már a tanárok nem tudtak sikeresen helyt állni. Az iskola rendőri védelmet kért, mert már nem tudtak megbirkózni a helyzettel; a rendőrök 2011 februárjáig teljesítettek szolgálatot.¹⁵ A bíróság első fokon zsarolás, rablás, lopás és garázdaság ügyében hozott ítéletet (2011 decemberében). A hét fiataalkorú vádlott közül négyet végrehajtandó szabadságvesztésre, kettőt próbára bocsátott a bíróság, egy bűnelkövetőnek pedig még folytatódik a pere. Az ítélet még nem jogerős.¹⁶

Az eset kapcsán Miklós Gáborral, az intézmény nevelési feladatokért felelős vezetőjével készített Origo-s riportban, többek között így nyilatkozott: „Ezek a gyerekek nem bírják a hagyományos órákat, van, hogy elkezdenek ordibálni.”

Szerinte a legnagyobb problémát az okozza, hogy a tanulók nem tudják megfelelően kezelni a konfliktusokat: „A legkisebb nézeteltérés is verbális vagy akár fizikai agresszióvá fajulhat.” A cikket olvasva Miklós Gábor teljes mértékben a felzárkóztató programban részt vevő fiatalok viselkedését okolja a kialakult helyzetért, ami sokakban még jobban felerősíti a negatív érzelmeket. A hozzászólásokból is megmutatkozik, hogy a többség a gyerekeket hibáztatja: „... a fene sem kínlódna olyan kölykökkel, akik semmire nem jók ... mindenütt csak a gondot okozzák!” A hozzászólók közül van, aki jól látja a probléma valódi okát: „Sajnos a pedagógusok nincsenek felkészítve ... hasonló esetek kezelésére ... de más iskolákban is megtörténhet.”¹⁷

Az iskola felismerte, hogy a problémák túllépik a kompetenciahatárait, a sikeres megoldásért hozzáértő szakemberek bevonására, illetve együttműködésére van szükség; így került kapcsolatba a Magyarországi Iskolai Szociális Munkások Egyesületével.

Az iskolában való kutatás során, világossá vált, hogy a helyzetet a médiumok túlságosan dramatizálták, és az is egyértelművé vált, hogy az iskolavezetése erőfeszítéseket tesz, hogy

¹⁵ Kovalcsik Katalin - Tribolt Lajos: Eldurvult a helyzet! A rendőrök február végéig maradnak az iskolában [http://fmh.hu/cimlapon/20101206_vedelmet_kertek_tanarok letöltve: 2012.04.07.]

¹⁶ Szabó Zoltán: Van ítélet az iskolai bűnözők ügyében [http://fmh.hu/cimlapon/20111202_iskolai_bunozok_itelete, letöltve: 2012. 04.08.]

¹⁷ Fabók Bálint: „Ha nem leszek jó tanuló, beszólok órán” –riport a rendőri védelmet kapó fehérvári iskoláról [http://www.origo.hu/itthon/20101208-rendori-vedelmet-kapott-a-szekesfehervari-szent-istvan-szakkepzo-iskola-riport.html letöltve: 2012.04.08.]

megelőzze a továbbiakban a történethez hasonló konfliktusok kialakulását és ezért kért szakmai segítséget, ami nagyon pozitívan értékelhető.

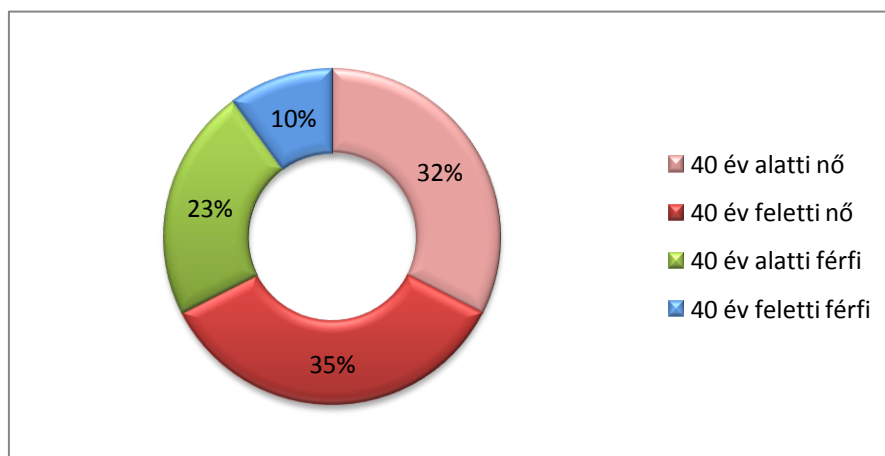
3.6. A vizsgált populáció bemutatása

A pedagógusoknak az 54%-a (40 fő) töltötte ki, a tanulóknak pedig 42%-a (333 fő). Összesen a kitöltött kérdőívek száma 373 db.

	Kitöltött kérdőívek száma (db)	Összlétszám (fő)
Pedagógus	40 (54%)	74
Tanuló	333 (42%)	796
Összesen	373	870

1. táblázat A megkérdezettek aránya

A megkérdezett pedagógusok többsége nő (27 fő, 67,5%): ebből 13 fő 40 év alatti, 14 fő pedig 40 év feletti. A férfi pedagógusok száma 13 fő (32,5%), ebből 40 év alatti 9 fő, 40 év feletti 4 fő.

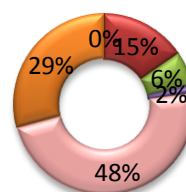
1. ábra A megkérdezett pedagógusok kor és nem szerinti eloszlása

A megkérdezett diákokból 212 fő (63,7%) nő és 121 fő (36,3%) férfi. Megkérdezésre került, hogy jelenleg hol érzik magukat az osztályukban. A diákkérdőívben szereplő első ábra szerint az osztályközösségen kívül érzik magukat, a „kirekesztettek” (az ábrán 1-essel jelölöm: férfi

1, nő 1); a második ábra a középpontban levő, az „irányító” diákokat jelöli (2-essel jelölöm: férfi 2, nő 2); a harmadik ábra pedig a „csapatjátékosokat” ábrázolja (3-assal jelölöm: férfi 3, nő 3). A következő diagramokon az évfolyamok alapján a nem és az elhelyezkedés szerinti eloszlást mutatom be.

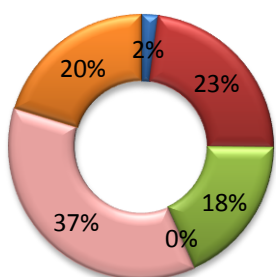
A megkérdezett 9. osztályos diákok létszáma 65 fő. Az ábrán jól látszódik, hogy nemek aránya a nők felé billen: a nők száma 51 fő (79%), a férfiaké pedig 14 fő (21%). A férfi 1 a „kirekesztett” közé nem tartozik senki, a férfi 2 az az „irányító” 10 fő (71,4%), a férfi 3 a „csapatjátékos” 4 fő (28,6%). A női az 1-es kategóriában 1 fő (2%), a 2-esben 31 fő (60,8%), a 3-asban 19 fő (37,3%) van.

■ Férfi 1 ■ Férfi 2 ■ Férfi 3
■ Nő 1 ■ Nő 2 ■ Nő 3

2. ábra A 9. osztályosok nemek és osztályban való elhelyezkedése

■ Férfi 1 ■ Férfi 2 ■ Férfi 3
■ Nő 1 ■ Nő 2 ■ Nő 3

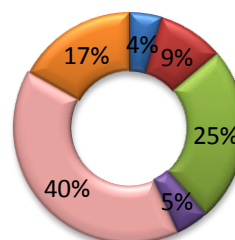

3. ábra 10. osztályosok nemek és osztályban való elhelyezkedése

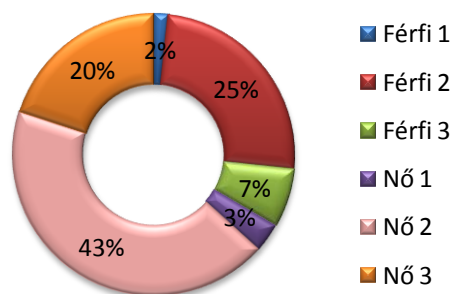
A 10. osztályos tanulók összlétszáma 143 fő: ebből 81 fő (57%) nő, 62 fő (43%) pedig férfi. Férfi 1 a „kirekesztett” 3 fő (4,8%); férfi 2 az „irányító” 33 fő (53,2%); férfi 3 a „csapatjátékos” 26 fő (42%). A női 1-es 0 fő; 2-es 52 fő (64,2%); 3-as kategóriában pedig 29 fő (35,8%).

A 11. osztályos tanulók összlétszáma 65 fő: 25 fő (38%) férfi, 40 fő (52%) pedig nő. Férfi 1-es kategóriában 3 fő (12%); 2-esben 6 fő (24%); 3-asban 16 fő (64%) van. A nőknél 1 a „kirekesztett” kategóriában 3 fő (7,5%), nő 2 az „irányító” 26 fő (65%); nő 3 „a csapatjátékos” 11 fő (27,5%).

■ Férfi 1
■ Férfi 2
■ Férfi 3
■ Nő 1
■ Nő 2
■ Nő 3

4. ábra 11. osztályosok nemek és osztályban való elhelyezkedése

5. ábra 12. osztályok nem és osztályban való elhelyezkedése

A 12. osztályosok közül 20 fő férfi (33%) 40 fő (67%) nő, összesen pedig 60 fő. Férfi 1 a „kirekesztett” 1 fő (5%); férfi 2 az „irányító” 15 fő (75%); a férfi 3 a „csapatjátékos” 4 fő (20%). A női 1-esben 2 fő (2,5%); 2-esben 26 fő (65%); 3-asban 12 fő (30%) van.

Az osztályban való elhelyezkedés és a nemek alapján a megkérdezett válaszai között nincsen számottevő eltérés a problémákra vonatkozó válaszoknál, ezért a továbbiakban évfolyamonként mutatom be az adatokat.

3.7. A kutatás körülményei

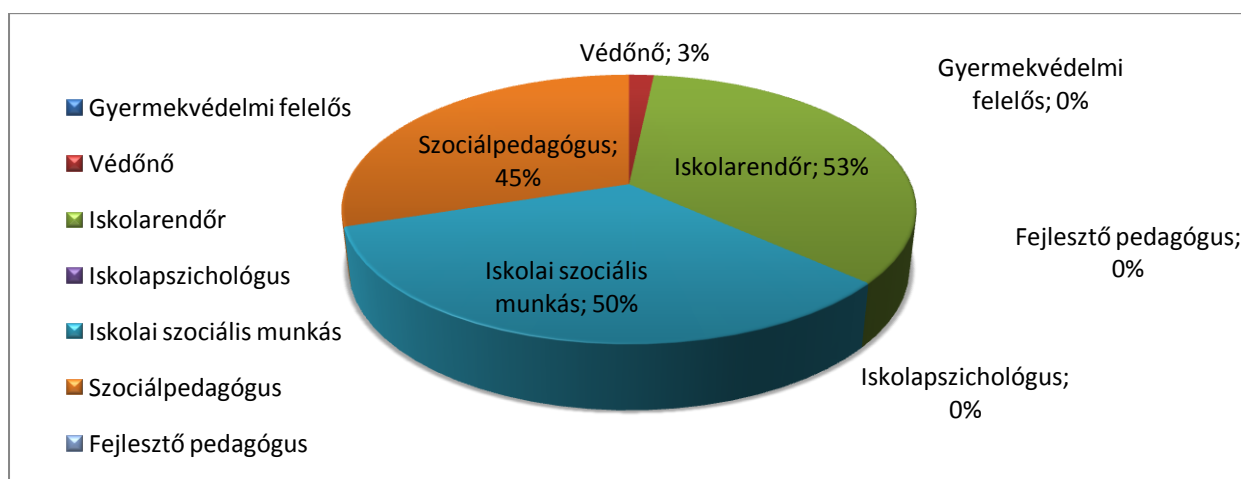
Az iskola vezetősége és a MISZME megállapodása tette lehetővé a kutatást, ebből következően a támogató volt a környezet. A pedagógusok egy tantestületi értekezlet keretében, a hallgatói csoportunk közreműködésével töltötték ki a kérdőíveket. A tanulók esetében az iskola vezetése elkészített egy órarendi táblázatot, terem megjelöléssel, amikor is lehetőség volt a kérdőívek kitöltésére.

A diákok a számítástechnika órákon töltötték ki a kérdőívet. Jellemzően valamennyi csoportban nagy számú hiányzást tapasztaltunk, előfordult olyan is, ahol csak egyetlen egy diák volt jelen az órán. A kérdőívezés alatt rendkívül érdeklődőek voltak mind a tanárok, mind a tanulók.

4. Az eredmények bemutatása

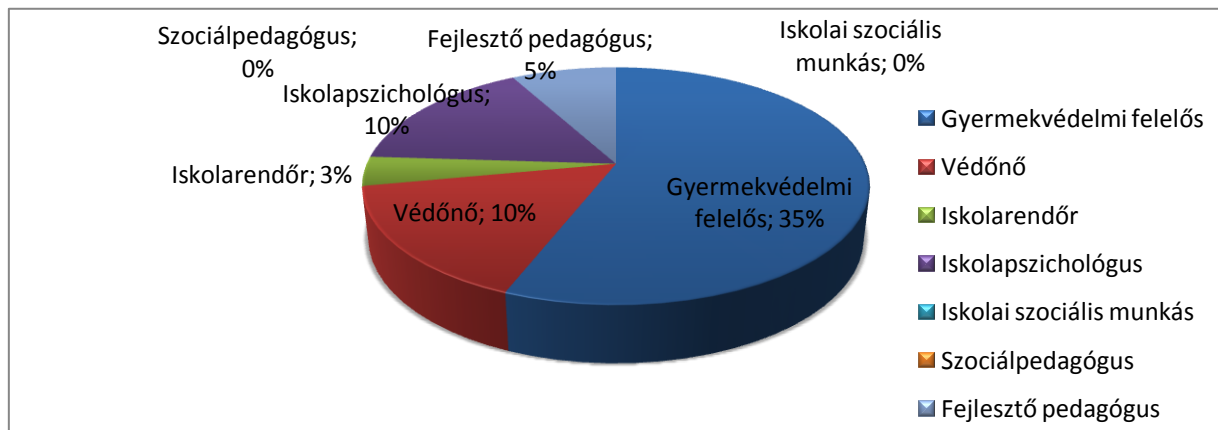
4.1. Az iskolában tevékenykedő segítő szakemberek megítélése a pedagógusok által

A tanári kérdőívben hétfokozatú skálán értékelték az iskolában dolgozó szakemberek hatékonyságát. A kérdőívben 1 a legkevésbé hatékony, a 7 a leghatékonyabb munkavégzést jelöli, a 0 pedig, hogy nincs ilyen szakember az iskolában. A válaszok a következők szerint lettek csoportosítva: 0- nincs szakember, 1-3 kevésbé hatékonyan, 4-6 közepesen hatékonyan, 7- leghatékonyabban végzi a munkáját.

6. ábra A 'nincs szakember' kategória a pedagógusok válaszai alapján

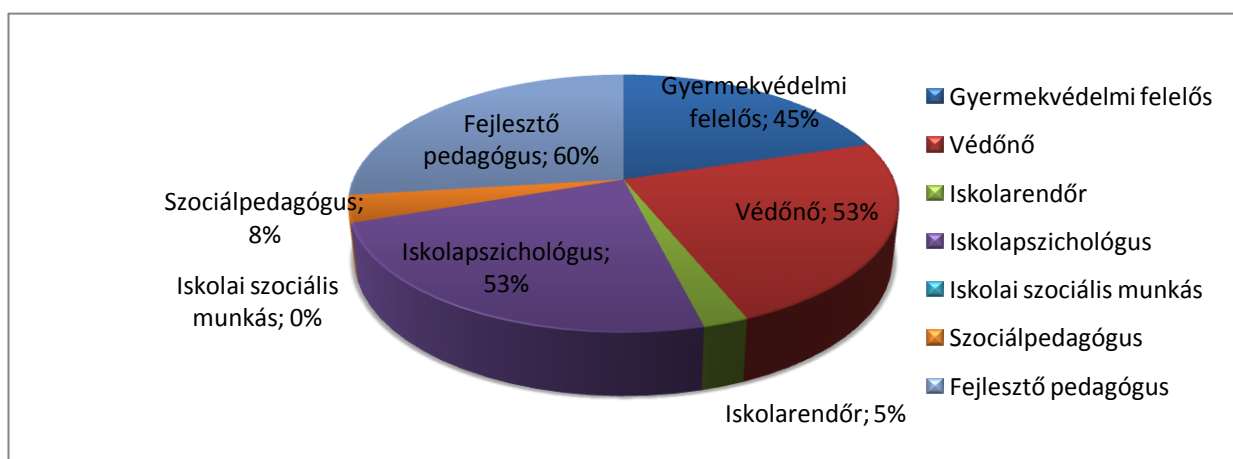
A 6. ábra megmutatja, hogy a pedagógusok közül hány százalék látja úgy, hogy a felsorolt szakemberek nem dolgoznak az iskolában. Az adatok megmutatják, hogy a válaszadók 3%-a (1 fő) szerint nem dolgozik az iskolában védőnő, 53%-a (21 fő) szerint nincs iskolarendőr; illetve 50%-uk (20 fő) szerint nincs jelenleg iskolai szociális munkás sem. Az ábrán jól látható, hogy három szakembert egyik válaszadó sem jelölt (0%): az iskolapszichológust, a fejlesztő pedagógust és gyermekvédelmi felelőst; ami azt jelenti, hogy a pedagógusok szerint ez a három szakember biztosan tevékenykedik az iskolában.

7. ábra 'Kevésbé hatékony' szakember kategória a pedagógusok válaszai alapján (százalékos eloszlás szerint)

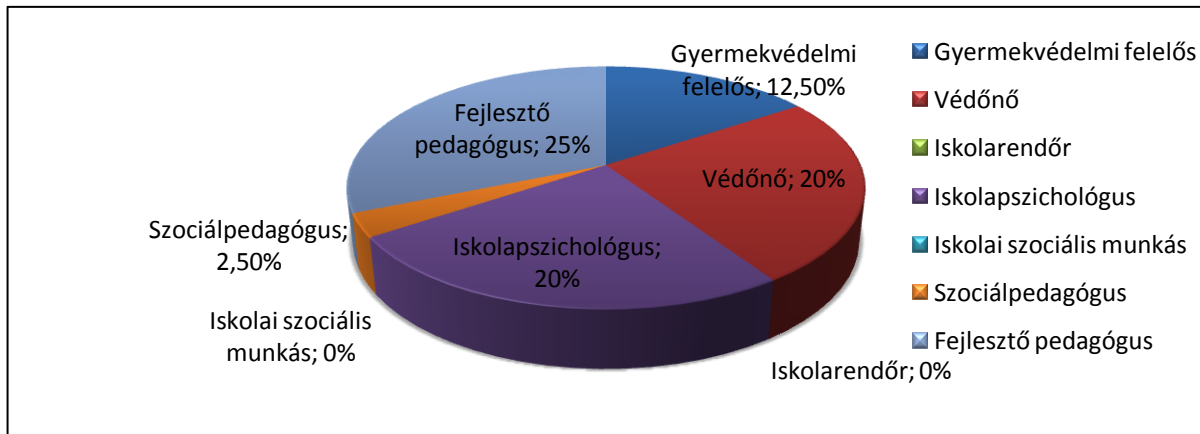
A 7. ábra a kevésbé hatékony kategóriát foglalja össze. A kategóriában válaszoló pedagógusok 35 %-a (14 fő,) úgy gondolja a gyermekvédelmi felelős kevésbé hatékonyan végzi a munkáját, utána következik a védőnő (10%, 4 fő) és az iskolapszichológus (10%, 4 fő), majd a fejlesztő pedagógus (5%, 2 fő), illetve az iskolarendőr (3%, 1 fő). A kapott adatokból arra lehet következtetni, hogy az alacsony százalékot kapó szakemberek a közepesen és/vagy a nagymértékben jellemző hatékonysággal végzik a munkájukat – a pedagógusok válaszai alapján.

8. ábra 'Közepesen hatékony' szakember kategória a pedagógusok válaszai alapján (százalékos eloszlás szerint)

8. ábra magába foglalja a pedagógusok többségének véleményét a szakemberek hatékonyságát illetően: a válaszadók 60%-a (24 fő) a fejlesztő pedagógus; 53%-a (21 fő) az

iskolapszichológus, ismételten az 53%-a (21 fő) a védőnő , illetve a 45%-a (18 fő) gyermekvédelmi felelős munkájának hatékonyságát közepesen hatékornynak értékelte. Láthatjuk, hogy a 7. ábrán a gyermekvédelmi felelős 35%-ban (14 fő) találták a pedagógusok kevésbé hatékornynak, ezzel szemben közepesnek 45% (18) fő osztályozta.

9. ábra 'Leghatékonyabb' szakember kategória a pedagógusok válaszai alapján (%-os eloszlás szerint)

A következő ábra (9.ábra) a leghatékonyabb kategóriát jelöli. A pedagógusok 25%-a (10 fő) szerint a fejlesztő pedagógus, 20 %-a (8 fő) az iskolapszichológus, 20 %-a a védőnő (8 fő), és 13%-a (5 fő) a gyermekvédelmi felelős munkáját a leghatékonyabbnak értékelte. A pedagógusok válaszadási aránya 74%-os volt a szakemberek hatékonyságát érintően, vagyis kérdésenként átlagban 29 fő válaszolt a 40 főből.

A pedagógusok többsége a négy segítő szakember munkavégzését értékelte közepesen hatékornynak: a fejlesztő pedagógust, a védőnőt, az iskolapszichológust és a gyermekvédelmi felelőst. Feltételezhetően, az ő tevékenységüket ismerik a legjobban. Fontos, hogy a pedagógus tisztában legyen azzal, hogy milyen segítő szakemberek dolgoznak az iskolában. Ha valamilyen felmerülő probléma túlmutat az ő kompetenciáin, akkor tudjon kihez segítségéért fordulni. Elengedhetetlen, hogy a gyermekek érdekeiért csapatban dolgoznak.

4.2. Az iskolában dolgozó segítő szakemberek megítélése a diákok szerint

A diákok nem minősítették a szakemberek hatékonyságát, csak aláhúzással jelölték, hogy tudomásuk szerint mely szakemberek tevékenykednek az iskolában. Fontos, hogy a tanulók tisztában legyenek kihez fordulhatnak, ha problémái adódnak az élet bármely területén.

A felsorolt szakemberek	A válaszadók száma (fő)	Százalékban
1. Gyermekvédelmi felelős	113	33,9%
2. Védőnő	293	88,0%
3. Iskolarendőr	79	23,7%
4. Iskolapszichológus	259	77,8%
5. Iskolai szociális munkás	50	15,0%
6. Szociálpedagógus	36	10,8%
7. Fejlesztő pedagógus	191	57,4%

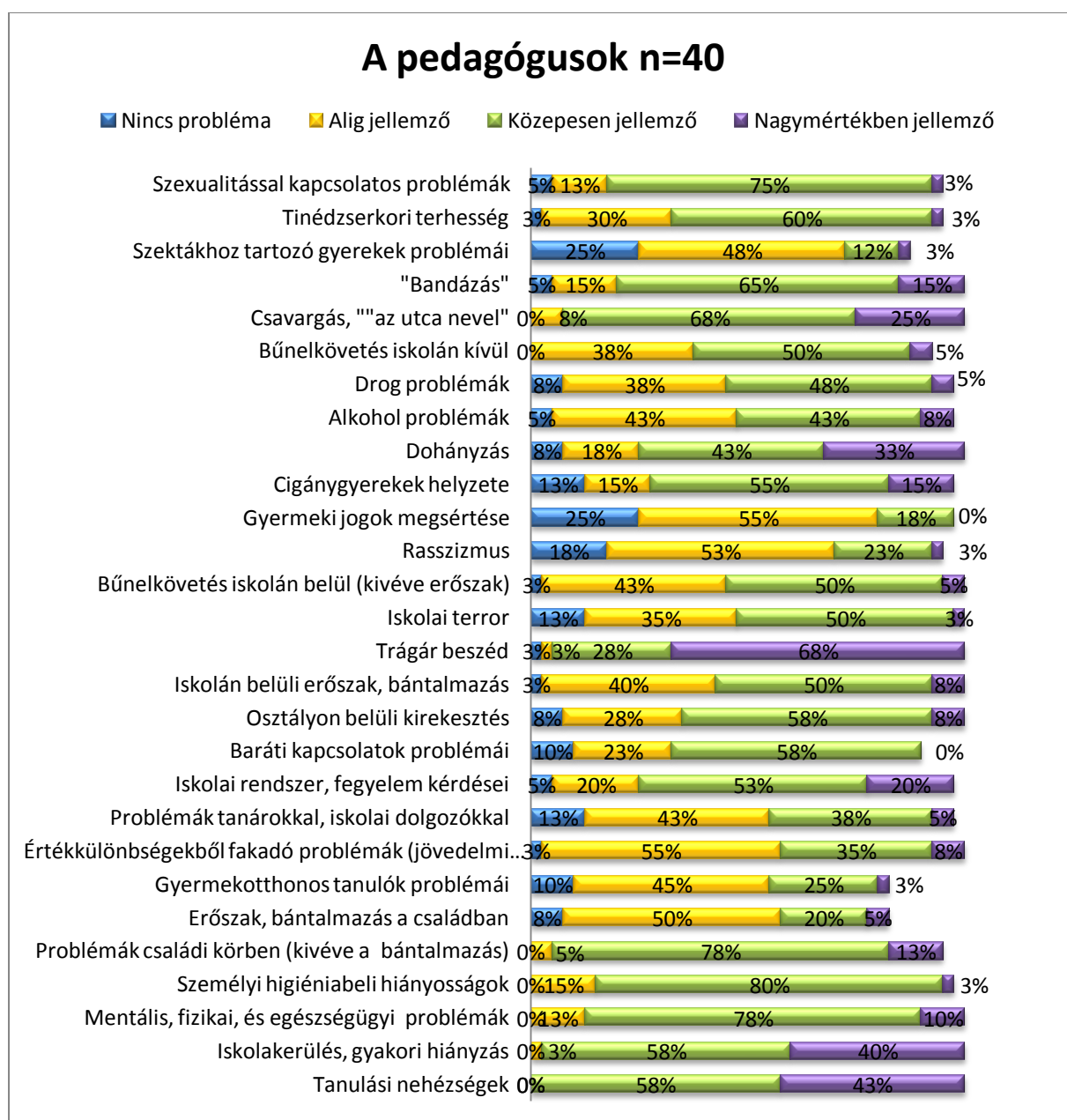
2. táblázat

A diákok szerint mindegyik segítő szakember megtalálható az intézményükben. A válaszadók 15%-a (50 fő) szerint iskolai szociális munkás is tevékenykedik az iskolában.

Miközben a tanárok számára fejlesztő pedagógus volt a legismertebb szakember, addig a diákoknak a védőnő személye (293 fő, 88%). Majd az iskolapszichológus (259 fő, 77,8%), a fejlesztő pedagógus (191 fő, 57,4%) és a gyermekvédelmi felelős (113 fő, 33,9%). Megfigyelhető, hogy ugyanaz a négy szakember a legismertebb, mint a pedagógusok számára.

4.3. Az iskolában felmerülő problémák és mértékük a tanárok szerint

A tanároknak a kérdőívben felsorolt 28 darab problémát hétfokozatú skálán kellett értékelni. A válaszaik a következőképpen lettek csoportosítva: 0- nincs probléma, 1-3 kismértékben jellemző, 4-6 közepesen, 7- nagymértékben jellemző az adott probléma. A férfi és a nő pedagógusok válaszai között nincs eltérés, ezért egy összesített diagramon lett ábrázolva.

10. ábra A problémák eloszlása a pedagógusok szerint

A tanárok megítélése szerint 8 probléma (29%-a felsoroltaknak) kismértékben van jelen az iskolában: az erőszak, bántalmazás a családban (20 fő, 50%); a gyermekotthonos tanulók problémái (18 fő, 45%); az értékkülönbségekből fakadó problémák (22 fő, 55%); problémák tanárokkal, iskolai dolgozókkal (17 fő, 43%); a rasszizmus (21 fő, 53%); a gyermeki jogok megsértése (22 fő, 55%); az alkohol problémák (17 fő, 43%); a szektákhoz tartozó gyerekek problémái (19 fő; 4%). A válaszadók 20 problémát értékelték közepesen jellemzőnek, a felsoroltak 71 %-át. Az alkohol problémát 43%-43%-ban ítélték meg kismértékben és közepesen jellemzőnek. A tanárok 68%-a (27 fő) szerint a trágár beszéd nagymértékben jellemző.

Az eredmények alapján a legnagyobb problémának a pedagógusok a trágár beszédet, az iskolakerülést, csavargást, a bandázást, a tanulási nehézségeket, és a dohányzást látják. Az iskolában eltöltött idő alatt a trágár beszéd vonatkozásában tapasztalható a pedagógusok részéről a család okolása. Feltételezhető, hogy a szülőket megkérdezve erről, az iskolát tartanák hibásnak. Véleményem szerint azonban van egy tényező, mely nem hagyható figyelmen kívül és ez a média. sajnálatos, hogy egyre inkább terjed a trágár beszéd, nem csak celebek, hanem ismert közszereplők, sőt még előadóművészek körében is. Szakirodalmi tény, hogy a médiumok is bírnak a szocializációs szereppel.

A megkérdezett tanárok jelentős mértékben problémának ítélik meg a szexualitással kapcsolatos problémákat és a tinédzserkori terhességet, ezzel szemben - az évfolyamonkénti diagramokon látszódik -, hogy a tanulók ezeket kevésbé látják problémának. Feltételezhetően a legfőbb oka a jelentős véleménybeli eltérésnek, a megfelelő prevenció, tájékoztatás hiánya. A tanárok nincsenek felkészítve például a korai szexualitás, mint társadalmi probléma kezelésére, hiszen köztudott, hogy a fiatalok egyre hamarabb kezdenek el nemi életet élni; régen nem volt 'nyílt' szexualitás, és az új helyzetet a pedagógusoknak nehéz kezelni. A tinédzser-terhesség is egyre nagyobb probléma; a legtöbb abortusszal végződik. A legnehezebb, amikor a tanuló, nincs tisztában a terhesség-megszakítás veszélyeivel (nincs, aki felvilágosítsa). 2009-ben Fejér megyében, a 15-19 korosztályban teherbe eső nők közül 170 fő választotta a terhesség-megszakítást, ami csökkenő tendenciát mutat az előző évekhez viszonyítva.¹⁸ A „döntés” után a fizikai és lelki problémák később jelentkezhetnek: elidegenedhet a férfiaktól, a szexuális együttlétektől azért, mert tinédzserként nem volt megfelelő –az első- szexuális élménye; illetve a többször előforduló abortusz következtében

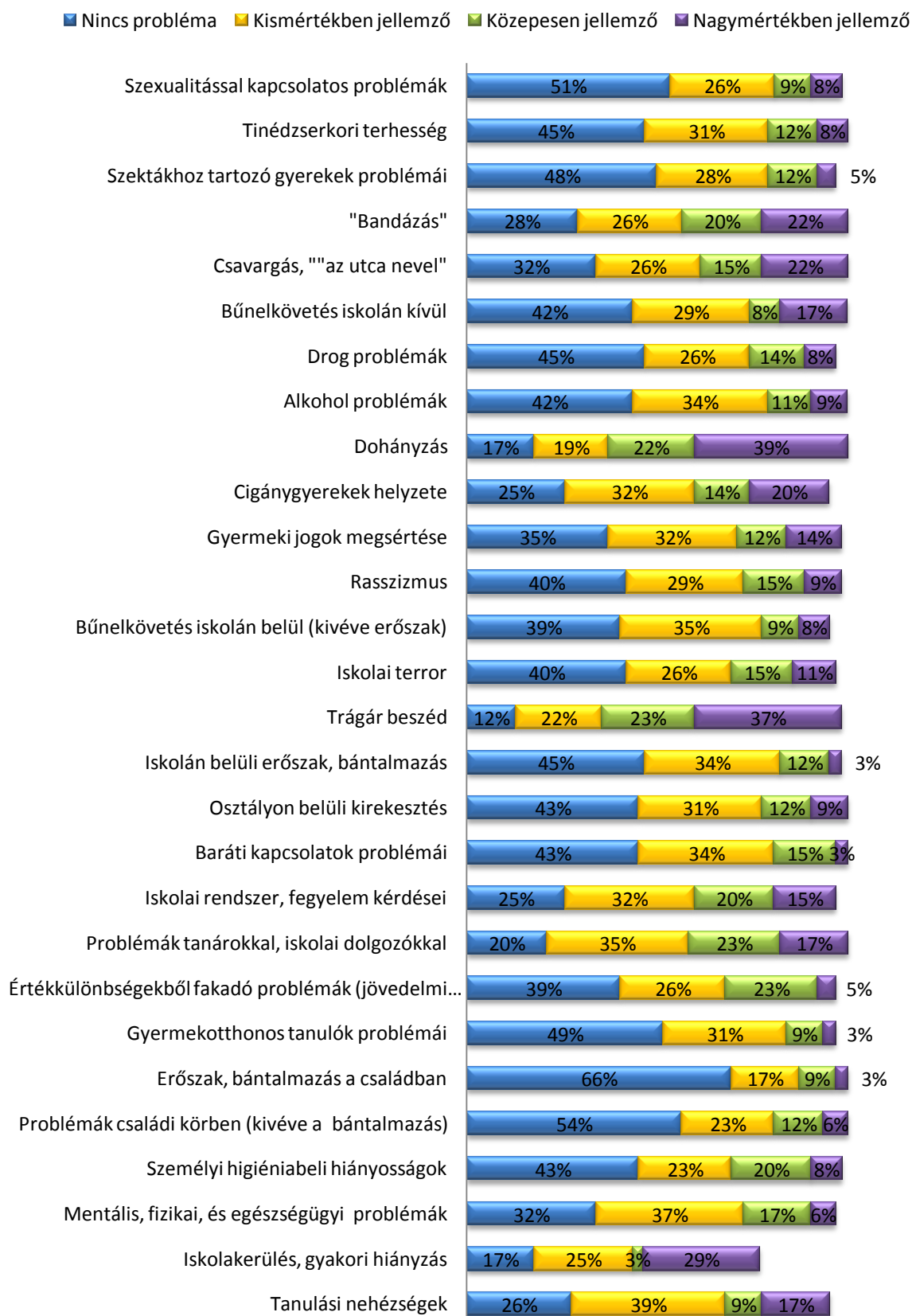
¹⁸A terhesség-megszakítások adatai megyék és a település jogállása szerint
[<http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haDetails.jsp?query=kshquery&lang=hu>, letöltve: 2012.04.05.]

lehet, hogy már soha többé nem lehet majd gyereke (amikor már igazán szeretne). Véleményem szerint a legnagyobb hangsúlyt elsődlegesen a megelőzésre kellene fektetni, illetve a korrekcióra. A pedagógusok az iskolai szociális munkás segítségével meg tudnak birkózni ezekkel a - sajnos már gyakori - nehézségekkel, amiket az iskola mindennapjaitól már nem lehet külön választani.

4.4. Az iskolában felmerülő problémák és mértékük a tanulók véleménye alapján

A tanulóknak ugyanaz a 28 probléma volt felsorolva, ami a tanároknak. Hétfokozatú skálán jelölték a véleményüket a problémákkal kapcsolatban. A válaszaik csoportosítása is megegyezik a tanárok kiértékelésénél használttal. Az évfolyamok válaszainak a bemutatása a csoportosítások által: 0- nincs probléma, 1-3 kismértékben jellemző, 4-6 közepesen, 7- nagymértékben jellemző probléma.

9. osztályos tanulók n=65

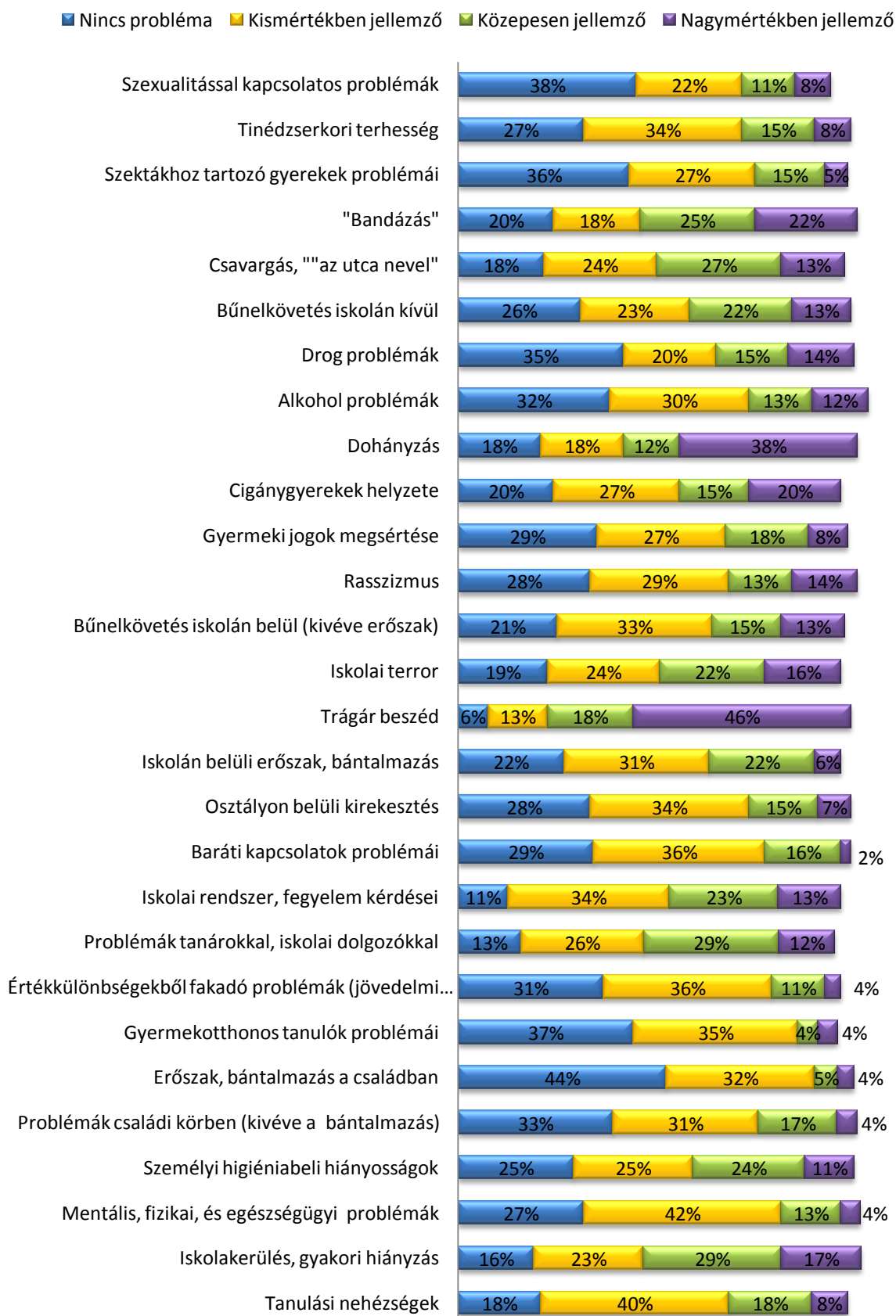
Az 9. osztályos tanulók válaszadási aránya 93%-os, kategóriánként átlagosan 61 fő válaszolt. A válaszadók többsége szerint a felsoroltak 71%-ában (20 kategóriában) nincs probléma az iskolában. Az elsősök véleménye szerint kismértékben vannak jelen a következő problémák: tanulási nehézségek (39%; 25 fő); a mentális, fizikai, egészségügyi problémák (37%, 24 fő); problémák tanárokkal, iskolai dolgozókkal (35%, 23 fő); az iskolai rendszer, fegyelem kérdései (32%, 21 fő); és a cigánygyermek helyzet (32%, 21 fő). A kilencedikes tanulók 29 %-a (19 fő) nagymértékben jellemzőnek találja az iskolakerülést; 36,9%-uk (24 fő) a trágár beszédet; illetve 39%-uk (25 fő) a dohányzást.

Az eredmények azt mutatják, hogy - bár némileg kisebb számban -, de a tanulók is ugyan azokat látják a legnagyobb problémának, mint a pedagógusok. Feltételezésem szerint az iskolában előforduló problémák nagy számban történő „nem látása”, adódhat a tanulók életkorából, az iskolában töltött rövid idő alatt még nem igazán olvadtak bele az iskolai életébe. A válaszadók szerint az iskolakerülés (37%, 19 fő) az egyik legfőbb probléma. Ha megvizsgáljuk a bandázást, akkor 20%-uk (13 fő) közepesen, 22%-uk (14 fő) pedig nagymértékben jellemzőnek találja; a baráti kapcsolatok problémái 43 %-uk (28 fő) szerint egyáltalán nem jellemzőek. A vizsgált adatok megmutatják, hogy a gyakori hiányzások okai között szerepelhet a bandázás, a szoros baráti kapcsolatok, és a 'lógunk együtt' elv alkalmazása.

A kilencedikes tanulók számára nehézségek okozhat egy új iskolába való beilleszkedés: új környezet, új barátok találása. A fiatalok számára a középiskolába kerülés egy hatalmas változást jelent, hiszen elkezdődik a „nagyfiúvá” válás, illetve egyre nagyobb függetlenség a szülőktől. Az iskolakerülés másik oka lehet a bandázás mellett, a sikertelen beilleszkedés az új társaságba, menekülés a kudarc, a megalázottság elől. Az iskolakerülés megszüntetés nagyon fontos lenne, hiszen ezeket a tanulókat fegyelemre, keretek betartására kell nevelni; ha iskolába nem jár be, akkor a leendő munkahelyére sem fog. Az iskola Pedagógiai Programjának pedagógiai feladatai között szerepel, hogy a diákok „elkötelezettek legyenek a választott szakmájuk iránt”, „tanítványainkat készítsük fel arra is, hogy később példát mutathassanak környezetüknek”.¹⁹ Tehát az iskola programjában jelen vannak a jövőbeli elképzeléseik, csak még a megfelelő eszközök hiányoznak a megvalósításhoz.

¹⁹ Pedagógiai Program - Az Árpád SZKIK és az Árpád SZKIK Szent István Szakképző Iskolája 2008. p. 11-12. [http://www.sztistvan.hu/ letoltve: 2012.06.30.]

10. osztályos tanulók n=143

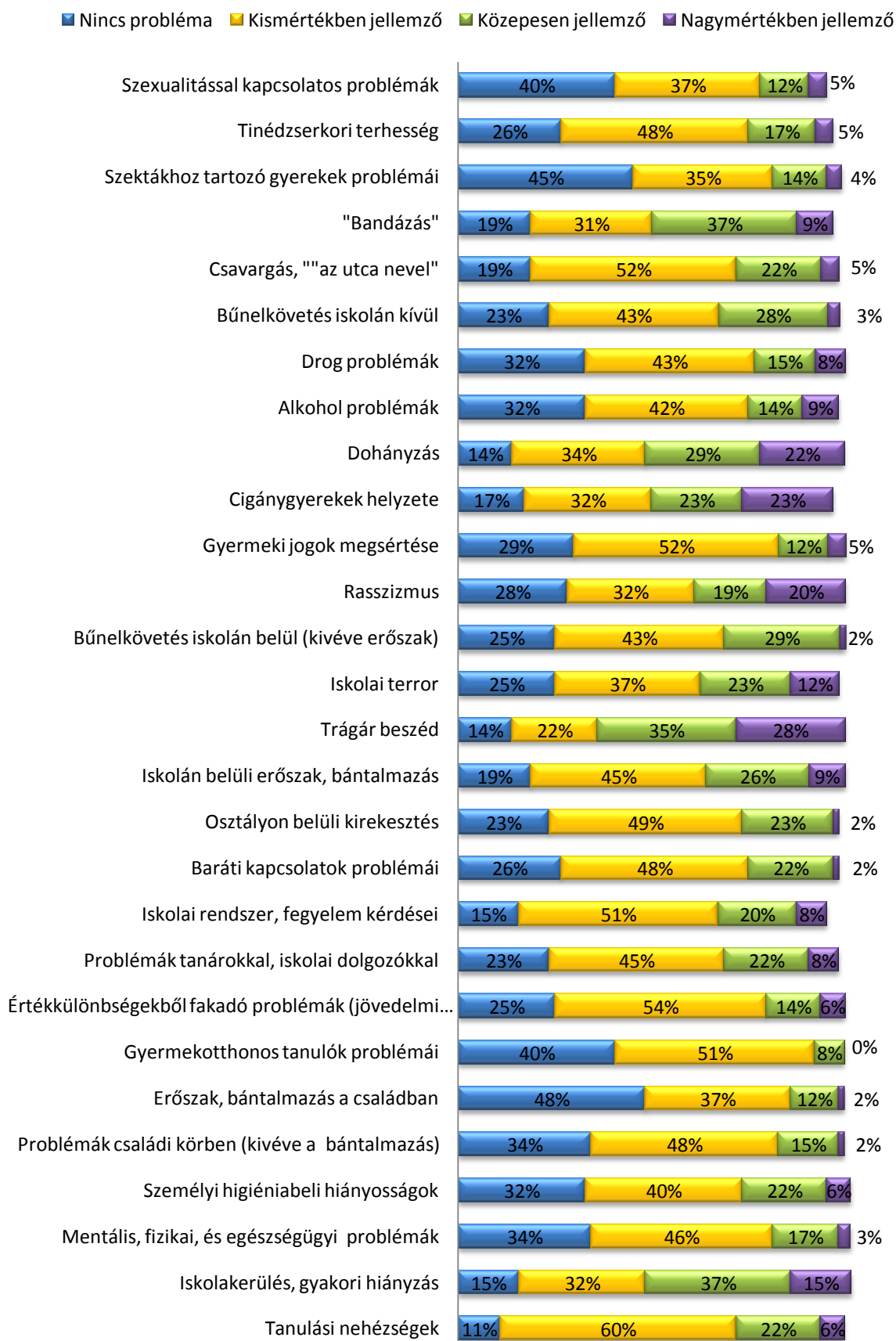
A 10.-esek válaszadási aránya 83%-os, kategóriánként átlagosan 118-an válaszoltak. A felsoroltak közül a 10. osztályos tanulók többségének a véleménye szerint 10 kategóriában (36%) nincs probléma az iskolában: problémák családi körben (kivéve bántalmazás) (33%, 47 fő); gyermekotthonos tanulók problémái (44%, 63 fő); értékkülönbségekből fakadó problémák (37%, 53 fő); a gyermeki jogok megsértése (29%, 42 fő); alkohol problémák (32%, 46 fő); drog problémák (35%, 50 fő); bűnelkövetés iskolán kívül (26%, 37 fő); a szektákhoz tartozó gyerekek problémái (36%, 52 fő); és a szexualitással kapcsolatos problémák (38%, 54 fő).

A tanulók úgy látják, hogy trágár beszéd (46%, 66 fő) és a dohányzás (38%, 54 fő) a legnagyobb mértékben jelen lévő probléma. Az iskolakerülést (29%, 42 fő), a problémákat tanárokkal, iskolai dolgozókkal (29%, 41 fő); a csavargást (27%, 38 fő) és a bandázást (25 %, 35 fő) közepesen jellemzőnek látják. Fő problémák itt is ugyanazok, mint a kilencedikeseknél, és a tanároknál, azonban kiegészült az iskolai dolgozókkal, tanárokkal való problémával.

A dohányzás az egyik a legelterjedtebb szenvedély, aminek a következményeit a lakosság nagy nem veszi komolyan. Az iskolában is megmutatják az adatok, hogy a dohányzás az egyik legnagyobb probléma (mindegyik megkérdezett csoport szerint – a tanárokat is beleértve). A 15 évesnél idősebb népesség közül csaknem minden 3. rendszeresen gyújt rá naponta, a számok a fiatalok és a nők körében növekednek. Magyarországon a 13-16 éves korosztály 33 százaléka dohányzik (2003-as adat), és egyre korábbi a rászokás időpontja. ²⁰ 2012 januárjától a nemdohányzók védelmében újabb –jóval– szigorúbb szabályozásokat hoztak.

²⁰ A dohányzással kapcsolatos adatok [<http://color.oefi.hu/adat.htm>, letöltve: 2012.04.05.]

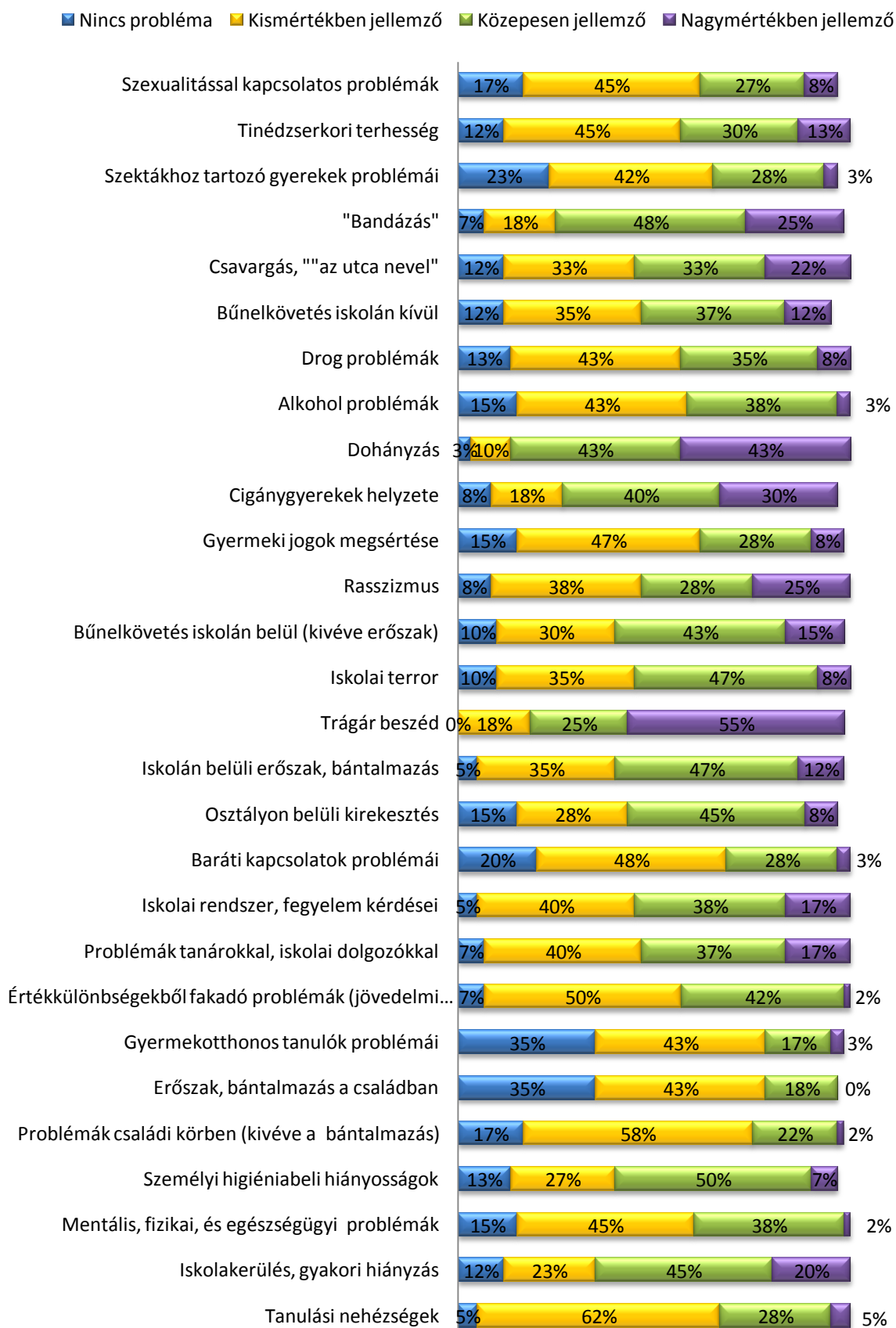
11. osztályos tanulók n=65

A 11.-esek átlagosan 98%-a (63 fő) válaszolt kategóriánként. A 11. osztályos tanulók többsége szerint a felsorolt problémák közül 3 kategória (11%) nincsen jelen: erőszak, bántalmazás a családon belül (48%, 31 fő); a szektákhoz tartozó gyerekek problémái (45%, 29 fő); és a szexualitással kapcsolatos problémák (40%, 26 fő). 22 kategória (79%) viszont kismértékben van jelen az iskolában. A tanulók közepesen jelenlévő problémának ítélték meg az iskolakerülést (37%, 24 fő); a trágár beszédet (35%, 23 fő); és a bandázást (37%, 24 fő).

Az eredmények alapján legjellemzőbb problémák: az iskolakerülés, a trágár beszéd, a bandázás, ide sorolnám még a cigánygyerekek helyzetét és a dohányzást is. Ennél az évfolyamnál magasabb a rasszizmus megjelölése is, ami összeköthető a cigány tanulók helyzetével. Itt nem csak a magyarok cigányellenes megmozdulásaira gondolok, hanem a romák magyarellenességére is. Az iskolában a tanárok sem tudják kezelni a helyzetet: amikor az iskolában tartózkodtam, elcsíptem egy nem éppen szalonképes beszélgetést, ahogy az egyik tanár rászólt pár roma fiúra, mert nem álltak meg a magyar Himnusz alatt. A fiúk viselkedése nem volt meglepő, továbbmentek, és nem törődtek az „intéssel”. A pedagógusoknak jobban oda kellene figyelni másokkal szemben való viselkedésükre, mert könnyen el tudják veszíteni a hitelességüket; a tanár a példamutató a tanulók számára, és ezt sosem szabad elfelejtenie. A „cigány helyzet” kezelésére különböző programokat lehetne szervezni. A Magyarországi Iskolai Szociális Munkások Egyesületének egyik tagja pár évvel ezelőtt készített egy sikeres programot, a Multi-Kultit; melynek lényege az volt, hogy a résztvevők játékosan megismerjék egymás kultúráját, szokásait és mindezzel növelje az elfogadó, empátia képességüket.

12. osztályos tanulók n=60

A 12.-esek válaszadási aránya 99%-os, kategóriánként átlagosan 59 fő válaszolt. A 12. osztályos tanulók úgy vélik, hogy a felsorolt problémák közül 17 kategória (61%) nem igazán, 11 kategória (39%) közepes mértékben van jelen az iskolában: az iskolakerülés (45%, 27 fő); személyi higiéniai hiányosságok (50%, 30 fő); az osztályon belüli kirekesztés (45%, 27 fő); erőszak, bántalmazás iskolán belül (47%, 28 fő); iskolai terror (47%, 28 fő); bűnelkövetés iskolán belül (kivéve erőszak) (43%, 26 fő); a cigánygyerekek helyzete (40%, 24 fő); dohányzás (43%, 26 fő); bűnelkövetés iskolán kívül (37%, 22 fő); csavargás (33%, 20 fő); a bandázás (48%, 29 fő). A tanulók véleménye szerint nagymértékben előforduló probléma a trágár beszéd (55%, 33 fő) és a dohányzás (43%, 26 fő).

Az adatokból kiderül, hogy a 12.-es tanulók többsége az agresszióval összekapcsolható problémákat tartják a legjellemzőbbnek az iskolájukban. Az agresszív magatartást a legtöbbször valamiféle elfojtott érzelem okozza: például ha egy fiatalnak a szülei túl szigorúak, és otthon kénytelen a 'jófiú' szerepében mutatkozni. Az iskolában viszont kiadja szülei iránt érzett dühét, agresszívvé válik. Rossz társaságba keveredik, akikkel elkezd lopni, csavarodni és minden olyat kipróbál, amit addig nem lehetett. Az egyik probléma hozza a maga után a másikat, egyfajta körforgást eredményezve.

4.5. A pedagógusok véleménye a munkájukat akadályozó tényezőkről

A tanári kérdőívben feltett kérdés, hogy mi okozza a számukra a legnagyobb nehézséget munkavégzésük során. A válaszaikat a következő táblázat kategorizálva foglalja össze.

Kategóriák	Nők	Férfiak	Összesen
Fegyelmezetlenség, magatartási problémák, fegyelmezés	12 (34,3%)	4 (26,7%)	16 (32%)
A diákok hozzáállása (érdektelenség, motiválatlanság), rosszsindulata	12 (34,3%)	5 (33,3%)	17 (34%)
Társadalmi problémák, szülő szerep hiánya (helytelen szocializáció)	1 (2,9%)	4 (26,7%)	5 (10%)
Gyakori hiányzás, iskolakerülés	2 (5,7%)	1 (6,7%)	3 (6%)
Agresszív magatartás	2 (5,7%)	1 (6,7%)	3 (6%)
Problémák a kollégákkal	1 (2,9%)	0	1 (2%)
Magas osztálylétszámok	2 (5,7%)	0	2 (4%)
Időhiány (plusz foglalkozásokra)	1 (2,9%)	0	1 (2%)
Tanulási nehézségek	1 (2,9%)	0	1 (2%)
Felszerelés hiánya	1 (2,9%)	0	1 (2%)
Összesen a válaszok száma részekre bontva:	35	15	50

3. táblázat Akadályozó tényezők a tanárok számára

A kifejezőbb eredmények végett a tanári válaszok részekre lettek osztva, mert egy válaszban több különböző lényeges információ is szerepelt. A tanárok és a tanárnők egyértelműen a diákok viselkedésében, hozzáállásában látják a legnagyobb nehézséget; illetve a fegyelmezetlenségben, és a magatartási problémákban. Többek között a munkavégzés során akadályozó tényező még a szülői szerep hiánya, az iskolakerülés, és a gyakori hiányzás. Egy 40 év feletti pedagógusnő számára a legnagyobb nehézség a „kellemetlenkedő, bizalmatlanságok árasztó kollégák” jelentik. Azonban a tanárok többsége számára „A diákok érdektelensége, passzivitása, fegyelmezési eszközök hiánya” jelenti a legfőbb problémát.

4.6. A tanulók számára nehézségek okozó tényezők

A tanulói kérdőívben feltett kérdés, hogy mi okozza a legnagyobb nehézséget a számukra. A legjellemzőbb válaszok az alábbi táblázatban vannak ábrázolva.

Kategóriák	Nők (fő)	(százalékban)	Férfiak (fő)	(százalékban)	Összesen
Családi krízis	4	3,2%	0	0,0%	4 (1,9%)
Iskolai erőszak	2	1,6%	0	0,0%	2 (0,9%)
Estébe nyúló képzés	3	2,4%	1	1,3%	4 (1,9%)
Rasszizmus	4	3,2%	8	10,0%	12 (5,9%)
Konfliktus a pedagógusokkal	6	4,8%	4	5,0%	10 (4,9%)
Nem jól működő iskola/osztályközösség	29	23,4%	4	5,0%	33 (16,2%)
Bejárás-utazás	25	20,2%	10	12,5%	35 (17,2%)
Tanulás	16	12,9%	22	27,5%	38 (18,6%)
Semmi	23	18,5%	22	27,5%	45 (22,1%)
Egyéb	12	9,6%	9	11,3%	21 (10,3%)
Összesen	124	100%	80	100%	204 (100%)

4. táblázat Nehézséget okozó tényezők a diákok számára

A kérdőívet kitöltő diákok 61,3 %-a (204 fő) válaszolt erre kérdésre, ami meglehetősen kevésnek bizonyul a többi válaszadási arányhoz képest. A válaszadó diáklányok közül a legtöbben a nem jól funkcionáló iskolai- és osztályközösséget (23,4%) , majd a bejárás, a korán kelés problémáját (20,2%); illetve a tanulást jelölték meg a legfőbb nehézségnek. A fiúknak a tanulás (27,5%) okozza a legnagyobb problémát, illetve a buszozás, a korán kelés (12,5%). A tanulók nagy részénél (22,1%, 45 fő) a „Semmi” az egyik legnépszerűbb válaszlehetőség volt. A fiúk válaszaiban erősebb mértékben van jelen a rasszizmus, mint a lányokéban: „sok a be nem illeszkedni tudó ember (kisebbség)”; „a sok perui indián (cigány), mert kötekedni, lopni és balhézni tudnak, de tanulni nem” - két 11. osztályos tanulótól idézve. Az iskolára és az osztályra vonatkozóan a többség véleménye hasonló: „nem nézik semmibe az iskolát, meg nem tart össze az iskola”; „nem tart össze az osztály. Nem tudom, miért.” Egy

tizedikes lány őszinte vallomása: „a családom, mert anyuék most válnak, apa 11 év után megint iszik, emiatt sok a vita.”

4.7. A pedagógusok véleménye az eredményesebb munkavégzéshez szükséges változtatásokról

A tanári kérdőívben megkérdezésre került, hogy szerintük min kellene változtatni az iskolában ahhoz, hogy a munkavégzésük eredményesebbé váljon. A válaszok részekre lettek bontva, mert egy pedagógus válasz több lényeges információt is tartalmazott.

A tanárokkal szembeni változtatások			
	Nők (válaszok száma, db)	Férfiak (válaszok száma, db)	Összesen
Hatékonyság (tisztelet)	4 (20%)	0 (0%)	4 (13,8%)
Szabályok betartása	2 (10%)	0 (0%)	2 (6,9%)
Egység, együttműködés	5 (25%)	2 (22%)	7 (24,1%)
Egyéb	4 (20%)	2 (22%)	6 (20,7%)
Tanári presztízs védelme	0 (0%)	1 (11%)	1 (3,4%)
Nagyobb fegyelem	2 (10%)	2 (22%)	4 (13,8%)
Szociális érzékenység hiánya	0 (0%)	2 (22%)	2 (6,9%)
Következetesség	4 (20%)	0 (0%)	4 (13,8%)
Összesen	20	9	29

5. táblázat A kollégákkal szembeni szükséges változtatások a tanárok válaszai alapján

A tanulókkal szembeni változtatások			
Motiváció, lógás	8 (42%)	5 (33%)	13 (38,2%)
Tisztelet	4 (21%)	2 (13%)	6 (17,6%)
Fegyelem	1 (5%)	2 (13%)	3 (8,8%)
Szabályok betartása	1 (5%)	1 (7%)	2 (5,9%)
Külön foglalkozások	2 (11%)	1 (7%)	3 (8,8%)
Együttműködés	2 (11%)	1 (7%)	3 (8,8%)
Egyéb	1 (5%)	3 (20%)	4 (11,8%)
Összesen	19	15	34

6. táblázat A diákokkal szembeni szükséges változtatások a tanárok válaszai alapján

A válaszok alapján a tanárok többsége (7 válaszban szerepelt, 24%) egy egységes, sikeresen együttműködő tantestületet szeretne; a munkavégzés hatékonyságának növelését (4, 14%); illetve a fegyelem kivívását, megtartását (4,14%), és a következetesség fontosságát (4, 14%). Az egyéb kategóriából néhány válasz: „több speciális (gyógypedagógusi) végzettségű kollégákra lenne szükség”; „speciális képzések”.

A tanulókkal kapcsolatban a legjobban a motiváció hiányán, és a sok lógáson (13,38%) és a tiszteletlenségen (6, 17,6%) változtatnának. Az egyéb kategóriából: „több kötelesség, kevesebb jog”; „...abszolút terrorizálók elkülönítése, vagy eltávolítása”.

4.8. A tanulók véleménye a szükséges iskolai változtatásokról

A tanulói kérdőívben feltett kérdés, hogy min változtatna az iskolájában a pedagógusok és a diáktársai tekintetében. A legjellemzőbb válaszok az alábbi táblázatban vannak ábrázolva.

A pedagógusok vonatkozásában			
	Férfiak	Nők	Összesen
Tanárok szigorúak	6 (7,8%)	13 (12,1%)	19 (10,3%)
Megértőbb tanárok	26 (33,8%)	32 (29,9%)	58 (31,5%)
Kivételezés	0 (0%)	7 (6,5%)	7 (3,8%)
Magasabb szintű oktatás	9 (11,7%)	20 (18,7%)	29 (15,8%)
Kevesebb beírás	0 (0%)	2 (1,9%)	2 (1,1%)
Kevesebb cigányt	0 (0%)	1 (0,9%)	1 (0,5%)
Ne legyen rasszizmus	1 (0,2%)	0 (0%)	1 (0,5%)
Tisztelet	0 (0%)	3 (2,8%)	3 (1,6%)
Kevesebb agresszió	1 (0,2%)	1 (0,9%)	2 (1,1%)
Semmit nem változtatnék	30 (38,9%)	27 (25,2%)	57 (30,9%)
Mindent	3 (3,9%)	1 (0,9%)	4 (2,2%)
Nem tudom	1 (0,2%)	0 (0%)	1 (0,5%)
Összesen	77	107	184

7. táblázat A pedagógusok vonatkozásában a szükséges iskolai változtatások a diákok válaszai alapján

Erre a kérdésre a kérdőívet kitöltő diákok kicsivel több, mint a fele válaszolt (184 fő, 55%). A diákok 32%-a (58 fő) megértőbb tanárokat, 16%-a (29 fő) magasabb szintű oktatást szeretne, illetve 19 fő szerint (10%) a tanárok túl szigorúak. A válaszadók 31%-a semmin sem változtatna.

A tanulók vonatkozásában			
Több figyelmet egymással szemben	10 (16,7%)	31 (36,5%)	41 (28,3%)
Fegyelmet	13 (21,7%)	15 (17,6%)	28 (19,3%)
Jobb szabadidőtöltést	3 (5%)	3 (3,5%)	6 (4,1%)
„Én” legyek a tanár	1 (1,7%)	0 (0%)	1 (0,7%)
Sok a diák	1 (1,7%)	1 (1,8%)	2 (1,4%)
Kevesebb erőszakot	2 (3,3%)	10 (11,8%)	12 (8,3%)
Trágár beszéd visszaszorítása	2 (3,3%)	5 (5,9%)	7 (4,8%)
Több „jó” tanulót	2 (3,3%)	0 (0%)	2 (1,4%)
Kevesebb lopást	3(5%)	1 (1,8%)	4 (2,8%)
Lógás	0 (0%)	1 (1,8%)	1 (0,7%)
Semmit nem változtatnák	18 (30%)	11 (12,9%)	29 (20%)
Mindent	0 (0%)	2 (2,4%)	2 (1,4%)
Összesen	60	85	145

8. táblázat A tanulók vonatkozásában a szükséges változtatások a diákválaszok alapján

A tanulók vonatkozásában a megkérdezett diákok 44%-a válaszolt. A diáktársaikkal szemben a több figyelmet (28%), és fegyelmet (19%) szeretnék, vannak, akik semmin sem változtatnának (20%). A diákok –főleg a lányok- válaszaiban már megjelenik a trágár beszéd (5%), és az erőszak (8%) visszaszorításának igénye is.

4.9. Az iskolai szociális munka szolgáltatás fontossága a pedagógusok szerint

	Nő (fő)	Férfi (fő)	Összesen
Igen	24 (88,9%)	13 (100%)	37
Nem	1 (3,7%)	0	1
Nem írt semmit	2 (7,4%)	0	2
Összesen	27	13	40

9. táblázat ISZM fontossága a tanárok szerint

A pedagógusok 93%-a (37 fő) szerint fontos az iskolai szociális szolgáltatás bevezetése az iskolájukba. Mindösszesen 1 fő (3%) válaszolt nemmel, és 2 fő (5%) nem írt semmit. A pedagógusok többségének a véleménye alapján elmondható, hogy fontosnak tartják az iskolai szociális szolgáltatás biztosítását az iskolájukban.

4.10. Az iskolai szociális munka szolgáltatás fontossága a diákok szerint

A diákok körében az iskolai szociális munka biztosításának a fontossága:

	9.		10.		11.		12.		Össz.:
	Nő (fő)	Férfi (fő)	Nő (fő)	Férfi (fő)	Nő (fő)	Férfi (fő)	Nő (fő)	Férfi (fő)	
Igen	42 (82,4%)	9 (64,3%)	70 (86,4%)	38 (61,3%)	31 (77,5%)	16 (64%)	33 (82,5%)	13 (65%)	253 (76%)
Nem	5 (9,8%)	3 (21,4%)	5 (6,2%)	18 (29%)	3 (7,5%)	5 (20%)	3 (7,5%)	6 (30%)	48 (14%)
Nem írt semmit	4(7,8%)	2 (14,3%)	6 (7,4%)	6 (9,7%)	7 (17,5%)	3 (12%)	4 (10%)	1 (5%)	33 (10%)
Összesen	51	14	81	62	40	25	40	20	333

10. táblázat ISZM fontossága a diákok szerint

A megkérdezettek tanulók 76%-a (253 fő) fontosnak tartja az iskola szociális szolgáltatás jelenlétét az iskolában. A válaszadók 14%-a (48 fő) szerint nem szükséges az iskolai szociális munka. A diákok 10%-a még bizonytalan a döntésében a szolgáltatás fontosságát illetően.

A tanulók többsége - a kutatás alapján - fontosnak tartja az iskolai szociális szolgáltatás biztosítását az iskolájukban.

Következtetések

A dolgozatomban arra törekedtem, megtudjam, milyen problémák fordulnak elő, és milyen mértékben a vizsgált iskolában a tanulók és a tanárok szerint; illetve a szakemberek munkavégzésének hatékonyságával mennyire vannak megelégedve – a diákok esetében ismerik-e őket. A másik fontos kérdés az volt, hogy a pedagógusok és a diákok fontosnak tartják-e az iskolai szociális szolgáltatás jelenlétét a középiskolában.

A szakemberek hatékonyságára vonatkozó kérdésnél átlagosan a pedagógusok 74%-a (29 fő) válaszolt. A válaszadók 52,5%-a (21 fő) szerint nincs iskolarendőr, miközben megtalálható az iskolában. A pedagógusok többsége azonban tudja, hogy van iskolapszichológus, védőnő, fejlesztő pedagógus és gyermekvédelmi felelős, akiknek a hatékonyságukat közepesre értékelték.

A tanulók válaszai szerint a felsorolt szakemberek közül mindenki dolgozik az iskolában. A legtöbb válasz száma négy szakemberre érkeztek: az iskolapszichológus, a védőnő, a fejlesztő pedagógus, és a gyermekvédelmi felelős – ugyanaz a négy, mint a pedagógusoknál.

A válaszok alapján mondhatom, hogy a pedagógusok többsége ismeri az iskolában dolgozó szakembereket. Ezzel ellentétben – az adatok alapján- nem biztos a szakemberek személyében, mert például a válaszadók 15%-a (50 fő) szerint jelenleg is tevékenykedik iskolai szociális munkás az intézményükben.

A kutatásban az iskolában előforduló problémák a tanárok szemszögéből és a diákokéból is meg lettek vizsgálva. A tanároknak 68%-a (27 fő) nagymértékben jellemzőként csak a trágár beszédet jelölte meg. A válaszadók 20 problémát értékelték közepesen jellemzőnek: például a tanulási nehézségeket; az iskolai rendszer, fegyelem kérdéseit; iskolai terror; gyakori hiányzások.

A nehézségekre vonatkozó nyitott kérdésnél a fegyelem (32%), a diákok hozzáállása (34%) és a szocializációs problémák (10%) jelentek meg elsősorban. Ellentét van a felsorolt problémák közötti besorolás, és a kifejtett válaszok között.

A diákok többségének válasza alapján a nagymértékben jellemző kategóriában a trágár beszéd, a dohányzás és az iskolakerülés került. A diákok többsége fegyelmet szeretne, és „lecserélni a tanárokat”. Az elsős tanulók többsége nem észlel problémákat az iskolában;

ezzel szemben, ha megnézzük a felsőbb az évfolyamokat egyre több lesz a problémák mértéke.

A diákok és a tanárok véleménye között ellentét figyelhető meg: a tanárok új diákokat, a diákok pedig új tanárokat szeretnének. Tanári oldalról a válaszokból az derül ki, hogy a diákok fegyelmezetlenek, gyakran hiányoznak, „alpári a stílusuk” van és még messzemenően lehetne sorolni az elégedetlenségeket. Diák szemszögből hasonló a helyzet: a tanárok „legyenek megértőbbek”, „ha a diákok normálisak a tanárhoz, akkor a tanár is legyen normális a diákkal”, több fegyelmezést szeretnének órán. A válaszok alapján mindkettő csoportnak viselkedésszerű problémái vannak egymással, feltételezhetően ebből fakadnak az iskolában megjelenő nehézségeik.

Kutatás alapján kiderült, hogy a tanárok és a diákok ugyanazokat a problémákat észlelik az iskola falain belül, mégis különbség van a megközelítéseik között. A tanárok és a diákok is úgy érzik, mintha támadnák őket: „kevesebb agressziót”, ezért kialakult egy védekezési mechanizmusok, amiért egymást okolják.

A megkérdezett diákok 60%-a (199 fő) jelölte magát „irányító” típusnak, a 4%-uk (13 fő) „kirekesztett”, és 36%-uk (121 fő) „együttműködő” az osztályközösséggel. A diákok többsége vezetőnek titulálta magát, ami forrása lehet az iskolában kialakult konfliktusoknak. Az adatok összefüggésbe hozhatók a tanulók agresszív viselkedésével. Ahogy a mondás tartja: „két dudás nem fér meg egy csárdában”, főleg ha egyszerre többen vannak. A dolgozatom elméleti részében, amikor a vizsgált iskolát mutattam be, akkor szó volt arról, hogy a diákok nem tudják a konfliktusaikat kezelni. Visszaszólnak a tanároknak, az osztálytársaknak, nekik, nem az a céljuk, hogy kompromisszumképesek legyenek, hanem minél jobban a középpontba legyenek. Különböző módszerekkel például alternatív vitarendezéssel sikeresen meg lehet oldani az iskolában felmerülő nehézségeket. Sokféle kezelési módszer van, ezért nem szabad hagyni, hogy az „irányító” diákok átvegyék az irányítás az iskola felett.

2013 szeptemberétől bevezetésre kerülő iskola szociális munkának a szükségességét a megkérdezettek 77,7 %-a (290 fő) fontosnak tartja. A felmérésből kiderül, hogy ezekre a problémákra az iskola közössége már nem tudja a megoldást; a véleményük alapján is elengedhetetlen ez a szolgáltatás ahhoz, hogy az iskola ismét jól funkcionáljon.

Összegzés

A kutatásból kiderül, hogy a Szent István már nem tud megbirkózni az iskolában jelenlévő problémákkal: elkerülhetetlen a „gyökeres” változtatás az iskola eddig alkalmazott gondolkodás-, és eljárás módjában; illetve elengedhetetlen a tantestület részére egy módszertani felfrissülés is. A kutatás eredménye is alátámasztja, hogy szükség van az iskolai szociális munka mielőbbi bevezetésére: az iskola számára gyógyír az ISZM professzionális szakértelme, a komplex segítségnyújtása. A következő lépés a már meglévő erőforrások és célok feltérképezése. Fontos lenne a valódi team-munka létrehozása az iskolában: hiszen erősítené a tanárok és a segítő szakemberek közötti együttműködést, illetve a megfelelő kommunikációt. Problémaként lép fel a kettős vagy többes gondozás, amire szintén megoldást jelentene a költséghatékony iskolai szociális munkás.

A Magyarországi Iskolai Szociális Munkások Egyesülete 2008-ban Gyermekvédelem és az iskolai szociális munka címmel végzett kutatást: országszerte 19 iskolában, összesen 2777 kérdőív került kitöltésre –a tanulók, a tanárok, és a szülők részéről. A diákok megítélése szerint a legnagyobb iskolai problémát többek között a trágár beszéd, és a dohányzás jelenti; a tanárok véleménye alapján szintén a trágár beszéd, bár itt az első helyen a magatartási problémák jelentkeznek.²¹ A 2008-as kutatás eredményei alapján elmondható, hogy nem csak a Szent István Szakképző Iskolában vannak jelenek ezek a „tipikus” problémák, hanem más iskolákban is Magyarországon.

Elismerésre méltó, hogy a székesfehérvári Szent István Szakképző Iskola felismerte, és a nyilvánosság előtt is felvállalta az iskolában jelenlévő problémákat, más iskolákkal ellentétben, ahol a mai napig besöprik őket a szőnyeg alá, nehogy fény derüljön rájuk. Az iskolát sokan a médiában kialakult negatív kép alapján ítélik meg, miközben nem is hasonlítható azokhoz az iskolákhoz, akik még eddig a lépésig sem jutottak el. Az iskola vezetése nyitott az együttműködésre, és a továbbra is számít Magyarországi Iskolai Szociális Munkások Egyesületére a további lépések kidolgozásában, és megvalósításában.

²¹ Jankó Judit: Iskolai szociális munkás hálózat, egy lehetséges modell általános iskolákban, Fordulópont 2010/47. p. 41-43.

Irodalomjegyzék

1. A dohányzással kapcsolatos adatok [<http://color.oefi.hu/adat.htm>, letöltve: 2012.04.05.]
2. A terhesség-megszakítások adatai megyék és a település jogállása szerint [<http://statinfo.ksh.hu/Stainfo/haDetails.jsp?query=kshquery&lang=hu>, letöltve: 2012.04.05.]
3. Árpád SZKIK Szent István Szakképző Iskolájának története [<http://www.sztistvan.hu/> letöltve: 2012. 04.06.]
4. Bábosik I. (szerk.) - Torgyik J. (szerk.): Az iskola szocializációs funkciói Eötvös József Könyv- és Lapkiadó BT. Budapest 2009.
5. Barna Józseffel, az Árpád SZKIK Szent István Szakképző Iskola tagintézmény-vezetőjével készített interjú alapján [időpont: 2012. 03. 29.]
6. Berta Zita: A nevelés tartalmának változása In: Pedagógia Műhely, Beszélgetések PTE Tanárképző Intézet Pedagógia Tanszék, Pécs 2001. [<http://vmek.oszk.hu/01900/01963/html/index.htm> letöltve: 2012. 04.07.]
7. Fabók Bálint: „Ha nem leszek jó tanuló, beszólok órán” –riport a rendőri védelmet kapó fehértvári iskoláról [<http://www.origo.hu/itthon/20101208-rendori-vedelmet-kapott-a-szekesfehertvari-szent-istvan-szakkepzo-iskola-riport.html> letöltve: 2012.04.08.]
8. Hervainé Dr. Szabó Gyöngyvér: Az iskolai szociális munka konceptuális keretei. Háló, 2008/3. [http://halo.3sz.hu/sites/default/files/uploaded/2008_marcus.pdf, letöltve: 2012.04.07.]
9. Iskolai szociális munka Magyarországon, Wikipédia [http://hu.wikipedia.org/wiki/Iskolai_szoci%C3%A1lis_munka_Magyarorsz%C3%A1gon letöltve: 2012.04.02.]

10. Jankó Judit: Iskolai szociális munkás hálózat, egy lehetséges modell általános iskolákban, Fordulópont 2010/47.
11. Kovalcsik Katalin - Tribolt Lajos: Eldurvult a helyzet! A rendőrök február végéig maradnak az iskolában [http://fmh.hu/cimlapon/20101206_vedelmet_kertek_tanarok letoltve: 2012.04.07]
12. Kozma Tamás: Iskola In. Iskolai szociális munka (szerk. Jankó Judit) Comenius BT. Pécs. 1996.
13. Magyarországi Iskolai Szociális Munkások Egyesületének honlapja [http://mizmme.hu/index.php?oldal=hirek&hir=000008, letoltve: 2012.04.02.]
14. Mészáros Attila: Regionális központtá válhat [http://www.gtm.hu/magazin/regionalis-kozpontta-valhatnak letoltve: 2012.04.08.]
15. Pedagógiai Program - Az Árpád SZKIK és az Árpád SZKIK Szent István Szakképző Iskolája 2008. [http://www.sztistvan.hu/ letoltve: 2012.04.08.]
16. Szabó Zoltán: Van ítélet az iskolai bűnözők ügyében [http://fmh.hu/cimlapon/20111202_iskolai_bunozok_itelete, letoltve: 2012. 04.08.]
17. Szebedy Tas: A pedagógus pálya sajátosságai és a foglalkozási ártalmak Új Pedagógiai Szemle 2005/7-8. [http://www.ofi.hu/tudastar/szebedy-tas letoltve: 2012.04.08.]
18. Szilágyiné Szemkeő Judit: Az iskola értelmezése a kommunikatív életvilág fogalma alapján. Új Pedagógiai Szemle 2008/1. [http://epa.oszk.hu/00000/00035/00120/2008-01-ta-Szilagyine-Iskola.html letoltve: 2012.04.07.]

Mellékletek I.

Pedagógus kérdőív minta

Kodolányi János Főiskola és a MISZME közös kutatása – 2012.

Összeállította: Szociális Tudományok Tanszék Szociális munka szak - iskolai szociális munka specializáció – hallgatói csoport

Kérdőív

Pedagógusok számára

Kérjük, válaszaival járuljon hozzá kutatásunk sikerességéhez!

1. Neme: Férfi Nő

2. Életkora:.....

3. Oktatott órák száma (heti):.....

4. Oktatott tanítványainak száma:.....

5. Ebből körülbelül hány százalék a problémás diák?

6. A segítő szakemberek az iskolájában milyen hatékonysággal végzik munkájukat?

Értékelje a 7 fokozatú skálán!

0 - nincs szakember

1- legkevésbé hatékony

7- leghatékonyabb

1. Gyermekvédelmi felelős	0-1-2-3-4-5-6-7
2. Védőnő	0-1-2-3-4-5-6-7
3. Iskola rendőr	0-1-2-3-4-5-6-7
4. Iskolapszichológus	0-1-2-3-4-5-6-7
5. Iskolai szociális munkás	0-1-2-3-4-5-6-7
6. Szociálpedagógus	0-1-2-3-4-5-6-7
7. Fejlesztő pedagógus	0-1-2-3-4-5-6-7
8. Egyéb:	0-1-2-3-4-5-6-7
9. Egyéb:	0-1-2-3-4-5-6-7
10. Nem tudom	

7. Az Ön számára mi okozza a legnagyobb nehézséget a mindennapi munkavégzés során? Válaszát kérjük indokolja.

.....

.....

8. Az alább felsorolt problémák milyen mértékben vannak jelen az ön iskolájában.

Értékelje a 7 fokozatú skálán!

0 - nincs probléma

1- alig jellemző

7- nagymértékben jellemző

1. Tanulási nehézségek, képtelenségek	0-1-2-3-4-5-6-7
2. Iskolakerülés, gyakori hiányzás	0-1-2-3-4-5-6-7
3. Mentális, fizikai, egészségügyi problémák	0-1-2-3-4-5-6-7
4. Személyi higiéniai hiányosságok	0-1-2-3-4-5-6-7
5. Problémák családi körben (kivéve a bántalmazás)	0-1-2-3-4-5-6-7
6. Erőszak, bántalmazás családon belül	0-1-2-3-4-5-6-7
7. Gyermekotthonos tanulók problémái	0-1-2-3-4-5-6-7
8. Érték különbségekből fakadó problémák (jövedelmi viszonyok)	0-1-2-3-4-5-6-7
9. Problémák tanárokkal, iskolai dolgozókkal	0-1-2-3-4-5-6-7
10. Iskolai rendszer, fegyelem kérdései	0-1-2-3-4-5-6-7
11. Baráti kapcsolatok problémái	0-1-2-3-4-5-6-7
12. Osztályon belüli kirekesztés	0-1-2-3-4-5-6-7
13. Erőszak, bántalmazás iskolán belül	0-1-2-3-4-5-6-7
14. Trágár beszéd	0-1-2-3-4-5-6-7
15. Iskolai terror	0-1-2-3-4-5-6-7
16. Bünelkövetés iskolán belül (kivéve erőszak)	0-1-2-3-4-5-6-7
17. Rasszizmus	0-1-2-3-4-5-6-7
18. Gyermeki jogok megsértése	0-1-2-3-4-5-6-7
19. Cigánygyerekek helyzete	0-1-2-3-4-5-6-7
20. Dohányzás	0-1-2-3-4-5-6-7
21. Alkohol problémák	0-1-2-3-4-5-6-7
22. Drog problémák	0-1-2-3-4-5-6-7
23. Bünelkövetés iskolán kívül	0-1-2-3-4-5-6-7
24. „Az utca nevel”, csavargás	0-1-2-3-4-5-6-7
25. „Bandázás”	0-1-2-3-4-5-6-7
26. Szektákhoz tartozó gyerekek problémái	0-1-2-3-4-5-6-7
27. Tinédzser kori terhesség	0-1-2-3-4-5-6-7
28. Szexualitással kapcsolatos problémák	0-1-2-3-4-5-6-7
29. Egyéb:.....	0-1-2-3-4-5-6-7
30. Egyáltalán nincs probléma	

9. Ön szerint az iskolájukban milyen változásokra lenne szükség a még eredményesebb munkavégzéshez?

Pedagógusok vonatkozásában:.....

.....

Tanulók vonatkozásában:.....

.....

Egyéb:.....

10. Fontosnak tartaná-e az iskolai szociális szolgáltatás biztosítását az iskolájukban?

Igen

Nem

Köszönjük !

Mellékletek II.

Tanulói kérdőív minta

Kodolányi János Főiskola és a MISZME közös kutatása – 2012.

Összeállította: Szociális Tudományok Tanszék Szociális munka szak - iskolai szociális munka specializáció – hallgatói csoport

Kérdőív

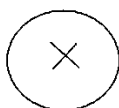
Tanulók számára

Kérjük, válaszaiddal járulj hozzá kutatásunk sikerességéhez!

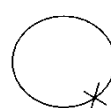
1. Nemed: Férfi Nő
2. Életkorod:
3. Hányadik osztályba jársz?
4. Jelenleg hol érzed magad az osztályodban? Az általad választott ábrát pipával jelöld meg a téglalapban. (X = Te)

1.

2.

3.

5. Húzd alá, tudomásod szerint mely szakemberek dolgoznak az iskolákban?

1. Gyermekvédelmi felelős
2. Védőnő
3. Iskola rendőr
4. Iskolapszichológus
5. Iskolai szociális munkás
6. Szociálpedagógus
7. Fejlesztő pedagógus
8. Egyéb:
9. Nem tudom

6. Számodra mi okozza a legnagyobb nehézséget? Miért?

.....

.....

7. Az alábbi problémák közül melyek vannak jelen az iskolákban?

Értékelj a 7 fokozatú skálán!

0 - nincs szakember

1- legkevésbé hatékony

7- leghatékonyabb

31. Tanulási nehézségek, képtelenségek	0-1-2-3-4-5-6-7
32. Iskolakerülés, gyakori hiányzás	0-1-2-3-4-5-6-7
33. Mentális, fizikai, egészségügyi problémák	0-1-2-3-4-5-6-7
34. Személyi higiéniai hiányosságok	0-1-2-3-4-5-6-7
35. Problémák családi körben (kivéve a bántalmazás)	0-1-2-3-4-5-6-7
36. Erőszak, bántalmazás családon belül	0-1-2-3-4-5-6-7
37. Gyermekotthonos tanulók problémái	0-1-2-3-4-5-6-7
38. Érték különbségekből fakadó problémák (jövedelmi viszonyok)	0-1-2-3-4-5-6-7
39. Problémák tanárokkal, iskolai dolgozókkal	0-1-2-3-4-5-6-7
40. Iskolai rendszer, fegyelem kérdései	0-1-2-3-4-5-6-7
41. Baráti kapcsolatok problémái	0-1-2-3-4-5-6-7
42. Osztályon belüli kirekesztés	0-1-2-3-4-5-6-7
43. Erőszak, bántalmazás iskolán belül	0-1-2-3-4-5-6-7
44. Trágár beszéd	0-1-2-3-4-5-6-7
45. Iskolai terror	0-1-2-3-4-5-6-7
46. Bűnelkövetés iskolán belül (kivéve erőszak)	0-1-2-3-4-5-6-7
47. Rasszizmus	0-1-2-3-4-5-6-7
48. Gyermeki jogok megsértése	0-1-2-3-4-5-6-7
49. Cigánygyerekek helyzete	0-1-2-3-4-5-6-7
50. Dohányzás	0-1-2-3-4-5-6-7
51. Alkohol problémák	0-1-2-3-4-5-6-7
52. Drog problémák	0-1-2-3-4-5-6-7
53. Bűnelkövetés iskolán kívül	0-1-2-3-4-5-6-7
54. „Az utca nevel”, csavargás	0-1-2-3-4-5-6-7
55. „Bandázás”	0-1-2-3-4-5-6-7
56. Szektákhoz tartozó gyerekek problémái	0-1-2-3-4-5-6-7
57. Tinédzser kori terhesség	0-1-2-3-4-5-6-7
58. Szexualitással kapcsolatos problémák	0-1-2-3-4-5-6-7
59. Egyéb:.....	0-1-2-3-4-5-6-7
60. Egyáltalán nincs probléma	

7. Te mit változtatnál az iskolákban?

Pedagógusok vonatkozásában:.....

Tanulók vonatkozásában:.....

Egyéb:.....

8. Fontosnak tartanád-e az iskolai szociális szolgáltatás biztosítását az iskolában?

Igen

Nem

Köszönjük!